

66. HVIEZDOSLAVOV

CELOŠTÁTNA POSTUPOVÁ SÚŤAŽ A PREHLIADKA
V UMĚLECKOM PREDNESE POÉZIE A PRÓZY,
V TVORBE RECITAČNÝCH KOLEKTÍVOV A DIVADIEL
POÉZIE DETÍ, MLÁDEŽE A DOSPELÝCH.

KUBÍN

Info/ 11. – 13. 12. 2020

Vydali Národné osvetové centrum Bratislava a Mestské kultúrne stredisko, Dolný Kubín

Keď nemôžeš ako chceš, musíš chcieť ako môžeš

Hviezdoslavov Kubín ostal vo virtuálnom priestore. Niekde na polceste medzi snom a realitou.

Takto som vnímala tento rok nielen prípravu a realizáciu 66. ročníka Hviezdoslavovho Kubína, ale aj celkovú situáciu v kultúre. Bezmocnosť z nastávajúcich opatrení, nádej, že to predsa musíme vydržať a zvládneme to, a nakoniec bezútešnosť, pretože kultúra celospoločensky ostala na chvoste.

Chvalabohu v Dolnom Kubíne prežila, vďaka ľuďom, ktorí v kultúre dlhoročne pracujú a svoju prácu vnímajú ako poslanie a robia ho s láskou. Na tomto mieste chcem vyzdvihnúť vedenie mesta, ktoré sa stáva

veľkou oporou pre kultúrne dianie v Dolnom Kubíne. Viem, že veľká výzva je ešte pred nami. Získať dôveru a vrátiť kultúru znovu divákovi v živom priestore.

Ale venujme teraz pozornosť Hviezdoslavovmu Kubínu, ten by mal byť na prvom mieste. Tento ročník sa určite zapíše do pamäti viacerých z nás. Myslí, že nie len organizátorom, ale aj učiteľom, žiakom, rodičom... Tým, ktorí sa ešte stále chcú cítiť súčasťou tohto podujatia. Ďakujem všetkým, že ste to nevzdali. Poobracali sme možnosti realizácie podujatia z každej strany. Úsilie bolo veľké, opatrenia však väčšie.

Chcem sa poďakovať a povzbudiť môjho kolegu z NOC Mateja Struhára. Jeho prvý ročník HK nebol ľahký, veru to bol krst horúcou

vodou. Matej, prajem Ti o rok pripravovať a realizovať to pravé, orechové, Hviezdoslavovské.

A to vlastne prajem všetkým nám. Nech o rok zažijeme skutočný Hviezdoslavov Kubín.

Preto milí moji účastníci, spoluorganizátori, členovia porôt ďakujem, že sme si spoločne mohli vyskúšať a zažiť aké hranice môže mať Hviezdoslavov Kubín.

S láskou Jana Greššová,
riaditeľka MKS Dolný Kubín

Vítazí ten, kto sa nevzdáva

Známe športové príslovie hovorí, že nie je dôležité vyhrať, ale zúčastniť sa. Celosťatne kolo

tohtoročného Hviezdoslavovho Kubína je mu priaznivo naklonené a potvrdzuje ho.

V januári a vo februári sme začínali zavádzať elektronické prihlasovanie do súťaže a spravádzali ho mnohé technické problémy, ale aj odmietanie uvádzania údajov i zodpovednej a poctivej textovej prípravy. Mysleli sme si, že to sú tie najväčšie problémy 66. ročníka súťaže v umeleckom prednese a tvorbe divadiel poézie, a že po prekonaní tejto situácie už všetko pôjde ľahko a hladko.

Elektronické spracovanie, hoci nedokončené, prinieslo v sumáre zaujímavé údaje, čísla a fakty o čitateľských záujmoch recitátorov, obľúbenosti autorov a ich diel, literárnych textoch, aj o pedagogických osobnostiach, re-

giónoch, školách, kde sa deťom a študentom v prednese venujú viac alebo menej.

Nikto z nás nepredpokladal a ani netušil, že situácia súťaže sa zhorší oveľa viac a z celkom iného pohľadu. Najčastejšie používané slovo tohto roka, jeho obsah a dosah ovplyvnili ďalší vývoj súťaže.

S veľkou lútosťou sme sa museli vzdať prehliadok a postupu detských kategórií. Smútok, sklamanie, pocit nespravodlivosti až krivdy preživalo nejedno dieťa či tínedžer, najmä ak sa pripravovali sústredene, zodpovedne a na svoje vystúpenia sa tešili.

Pre kategórie stredoškôlkov a dospelých dokázala väčšina osvetových a kultúrnych stredísk v krátkom čase druhej polovice

septembra pripraviť okresné i krajské súťaže (s výnimkou Bratislavského kraja, kde to stihli ešte začiatkom marca) na zodpovedajúcej kultúrnej a odbornej úrovni. V septembri sa teda zdalo, že Hviezdoslavov Kubín na rozdiel od divadelných prehliadok aspoň pre staršie vekové kategórie, recitačné kolektívy a divadlá poézie úspešne zavírieme.

Deje sa tak, ale celkom inak, než sme pôvodne plánovali. Ku koronavírusu pribúda do tohtoročného slovníka aj pojem online ako odraz technického pokroku, ktorý začína nahrádzať živé kontakty a hromadné stretnutia tvorcov s poslucháčmi a divákmi.

Hviezdoslavov Kubín zažil vo svojej histórii obdobia pravidelnosti, pokojného vývoja, aj napätia či zlomov. V roku 1960 sa po šiestich ročníkoch nekonal a od nasledujúceho roka sa jeho prvotný termín presunul z mája – júna na jeseň. Oravská zlatistá jeseň bola dlhé desaťročia spojená s týmto podujatím nielen pre Dolnokubínčanov, ale najmä recitátorov a ostatných účastníkov. Vytvárala mu poetickú atmosféru aj jedinečný kolorit. Najstaršia súťaž v prednese tak mohla prežiť aj roky ohrozenia rozpadu súťaží v 90. rokoch či finančnej biedy, ba až hladomoru po roku 2000. Prechod Hviezdoslavovho Kubína z farebnej chladivej jesene do začiatku horúcich letných dní v roku 2010 tiež sprevádzala spočiatku čiastočná nespokojnosť a prudké diskusie. Až neskôr ho účastníci prijali ako logické spojenie školského roka a umeleckej sezóny.

Situáciu, do ktorej sa dostali a musia v nej fungovať nielen súťažiaci, ale aj porotcovia, or-

ganizátori a diváci tento rok, si veru nik nevymyslel, a myslím, že ani v najhoršom sne o nej nesníval. Realita týchto dní nás však prinútila zrealizovať sci fi skôr, než by sme začali uvažovať o jeho scenári.

Online prenos nám pomáha zavíriť a ukončiť cestu súťaže až k vrcholu 66. Hviezdoslavovho Kubína. K zlomovým historickým udalostiam podujatia tak pribudne aj tento ročník celoslovenskou prezentáciou recitátorov IV. a V. kategórie, ako aj recitačných súborov a divadiel poézie detí aj mládeže a dospelých prostredníctvom záznamov prednesu a online hodnotenia. Nie som celkom presvedčená, či v tomto prípade technologický vývoj pomáha umeleckému prednesu a divadlu, pomáha nám však v dokončení diela v určenom čase. Preto patrí vďaka všetkým recitátorom, vedúcim kolektívov, organizátorom a porotcom, že v stiesnených podmienkach sa nevzdali a dokázali svojimi schopnosťami použiť to, čo je v dnešnej dobe možné. Šesťdesiaty šiesty ročník Hviezdoslavovho Kubína sme tak spoločne uchránili a rok 2020 nezopakoval históriu pred šesťdesiatimi rokmi.

Dúfam však, že táto forma komunikácie je len jednorazovou záchrannou záležitosťou a nahradí v budúcnosti živý kontakt a dialóg recitátora s poslucháčom prostredníctvom autorovho textu. A chcem veriť, že už v budúcom roku sa môžeme tešiť na priame, živé, spoločné umelecké a ľudské stretnutia, ktoré históriu Hviezdoslavových Kubínov vytvárali.

Jaroslava Čajková

Päť najpozornejších poslucháčov prednesu

Vypočuli si a ohodnotili. Piaty porotcovia tohto ročníka Hviezdoslavovho Kubína sedeli pred počítačmi, snažili sa počuť len to, čo je pre prednes dôležité a nevnímať to, čo je len šum korony. Kto sú a čo si myslia a kultúre, online hodnotení a čo by odporučili mladým, aby prežili čas zavretých škôl a obmedzených sociálnych kontaktov bez väčšej psychickej ujmy?

Píšte si denníky

Jaroslava Čajková/ Niekoľkonásobná víťazka súťaže Hviezdoslavov Kubín, ktorá potom celé desaťročia túto vrcholnú prehliadku najlepších recitátorov pripravovala, takže výborná recitátorka, pedagogička, skvelá publicistka, v minulosti odborná pracovníčka Národného osvetového centra a vedúca redaktorka časopisu Javisko.

PREČO POKRAČOVAŤ V KULTÚRNYCH AKTIVITÁCH/ V žiadnej situácii nesmieme zabúdať, že kultúra nás robí vyššími bytosťami, zjemňuje city, spevňuje myseľ, zušľachťuje správanie a spája ľudí pre vyššie humánne i estetické ciele. Chráni nás pred tým, aby sme sa stali hrubými či robotickými bytosťami, ale aj ľuďmi, ktorí sa zaoberajú či trápia len sebou samými.

ODPORÚČANIE MLADÝM AKO BEZ UJMY PREŽIŤ TENTO ČAS/ Toto obdobie pokladám za príležitosť, aby sme sa aj naučili byť a komunikovať so svojim vnútorným svetom a cítiť sa so sebou príjemne. Odporúčam písať si denníky, čítať, poznávať minulosť z filmov, chodiť do prírody a vidieť detaily, ktoré nám unikali, renovovať si svoj najbližší životný priestor, oživiť kontakty v rodine, sledovať online kultúrne programy, pripravovať Vianoce... Spoznávať, že kvalita života nespočíva len v rýchlosti a množstve, ale aj pokojnom výbere a hlbavom sústredení.

AKO SA HODNOTÍ ONLINE: Výhodou hodnotenia zo záznamu je časová sloboda, možnosť prehrať si prednes, overiť si svoje pocity, dojmy, detaily prednesu. Chýba však výmena energie medzi recitátorom a poslucháčom, možnosť vytvárania spoločnej predstavy a zážitku na danom mieste a v určenom čase, vzájomná komunikácia, napätie a očakávanie malého či veľkého zázraku.

Tí, čo recitujú, vedia čo so sebou

Recitátori si tento rok mohli vyskúšať veľmi netradičnú formu vystupovania – recitovanie pred kamerou a bez divákov. Všetci sa zhodli, že sa to nedá porovnať s klasickým vystúpením pred porotou a divákmi, ktoré je oveľa priateľnejšie, ale aj s takouto novou skúsenosťou sa treba nejako popasovať. A je lepšie recitovať aspoň nejak ako nijako. Súťažiaci IV. kategórie (aj próza aj poézia) dostali tri otázky, a svojimi odpoveďami na ne nám ponúkajú pohľad do sveta stredoškôlkov, ktorým umenie nie je cudzie ani počas pandémie.

1. Ako si prežíval/ prežívala mesiace počas prvej a druhej vlny, keď boli kontakty medzi ľuďmi obmedzené a väčšinou sme sa zdržiavali v domácnostiach?

2. Máš okrem recitovania nejaké koníčky? Môžeš sa im venovať aj počas pandémie?

3. Prečo je podľa teba dôležité pokračovať v kultúrnych aktivitách aj počas pandémie?

RECITÁTORI IV. kategória

Radoslava Bačová

1. Tieto mesiace som prežívala vcelku fajn. Väčšinu času som síce bola doma, ale kontakty s priateľmi som pravidelne udržiavala. Myslím si, že technické vymoženosti mi veľmi pomohli pri udržiavaní kontaktov, riešení vecí do školy či na využitie voľného času. U nás doma sa ani raz neprejavila ponorková choroba.

2. Okrem recitovania sa venujem hre na violončelo a gitaru a chodím na dramatický krúžok. Keď začala pandémia, aj toto vyučovanie sa presunulo do online formy.

3. Kultúra tu vždy bola a vždy aj bude, lenže teraz to má trochu ťažšie. Pre mnohých ľudí sú kultúrne aktivity prácou, ak by sme kultúru neudržiavali, veľmi veľa ľudí by bolo bez práce. Ak sa dajú kultúrne podujatia spraviť bezpečne a bez porušenia nariadení, nech sa robia a ľudia na ne budú chodiť. Ja sama som už bola na online divadelných predstaveniach, ale aj na takých, čo sa odohrávali v exteriéri.

Marko Fehérpataky

1. Bol som stále doma, učenie bolo náročnejšie, ale dalo sa to zvládnuť.

2. Neprešiel deň, počas ktorého by som si nesadol na svoj bicykel. Podľa mňa je to najlepší spôsob ako si vyčistiť hlavu.

Martin Filo

1. Spočiatku veľmi ťažko, nakoľko som extrémny extrovert. Avšak časom som si zvykol.

2. Venujem sa dramatickému umeniu - recitovaniu a som aj členom divadelného súboru mladých KALORIK pri ZUŠ D. Kardoša v Bánovciach nad Bebravou. Rád sa bicyklujem, rád trávim čas s priateľmi či rodinou, pozerám seriály a rád čítam knihy, na lepší obzor pri vyberaní textu/ básne na ďalšie recitovanie.

3. Človek potrebuje mať v živote niečo pekné. Pre mňa je umenie relaxom, počas ktorého nemyslím na nič iné, prestanú ma trápiť problémy a aspoň na chvíľu a ujdem od reality. UMENIE nám podáva informácie, myšlienky, vytvára nám názory, umožňuje pozeráť sa na danú vec/ problematiku z iného uhla, obohacuje náš život, robí ho krajším.

Veronika Gašperanová

1. Zo školy sme odišli zo dňa na deň. Určite to bola zmena. Najskôr veľmi príjemná, mala som pocit, že si môžem trochu oddýchnuť a tráviť omnoho viac času s rodinou či priateľmi. Časom mi začal chýbať bežný život s bohatou socializáciou sa v širokej spoločnosti. Chýbali mi divadlá, kiná, koncerty, škola či len obyčajný obed a káva s ľuďmi, ktorých mám rada. Teraz som však za túto zmenu vďačná. Mohla som sa realizovať vo veciach, na ktoré som doteraz nemala toľko času. Zdokonalila som sa v oblasti technológií, keďže každodenná niekoľkohodinová práca s nimi bola nevyhnutná. :) Trávila som čas s ľuďmi, na ktorých mi záleží. No čo je hlavné, naučila som sa si omnoho viac vážiť základné, pre niekoho možno obyčajné, hodnoty života akými sú zdravie, šťastie, láska, porozumenie, priatelia či rodina.

2. Koníčkov som mala vždy veľa a ani pandémia mi v ich realizácii nezabránila. Milujem varenie či pečenie, celé dni som prespievala, čítala knihy, pozerala filmy či vykonávala nejakú fyzickú aktivitu. Mám labradora Jerryho, na ktorého som si po dlhšej dobe našla opäť čas. Brádzdili sme krížom-krážom lesy, kopce a lúky a musím povedať, že už dlho som si tak neodýchla a nenačerpala toľko pozitívnej energie, ako práve s ním.

3. Bez kultúry si neviem predstaviť deň. Preto mi doslova pukalo a stále puká srdce, keď vidím, čo sa s ňou deje. Akú malú váhu jej prikladáme a ako jednoducho ju zavrhneme a šliapeme po nej. Ľudia ju potrebujú, pretože nás vychováva, robí nás tým, kým sme a udržuje nás v tom, aby sme ostali ľuďmi nielen po vonkajšej, ale najmä po vnútornej stránke.

Kultúra záchrankyňa

Anna Hajduková/ Odborná asistentka Katedry herectva na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Absolventka herectva už pred začiatkom štúdií na herectvo prihladala ako aktívny divák a na javisko ju sem-tam priviedla próza či poézia. Od detstva sa venovala umeleckému prednesu, takže mala vždy blízko aj k literatúre.

PREČO POKRAČOVAŤ V KULTÚRNYCH AKTIVITÁCH/ Práve kultúra už počas prvej vlny pandémie mnohých ľudí v uzavretí svojich domovov svojím spôsobom zachránila. Veď nebyť kníh, hudby, či filmov, boli by sme stratení. Nám, pracujúcim v "živej" kultúre (napr. v divadle), veľmi chýba priamy kontakt s divákmi. Je dôležité tento kontakt nestratiť, a pripomínať, že sme stále tu, a že keď príde čas uzdravenia, môžu sa ľudia opäť vrátiť na svoje obľúbené kultúrne podujatia a miesta.

ODPORÚČANIE MLADÝM AKO BEZ UJMY PREŽIŤ TENTO ČAS/ Ak si naozaj nevedia dať rady, odporučila by som, aby sa čo najviac venovali tomu, čo ich baví a naplňuje radosťou. Aby chodili veľa do prírody, aby si užívali čas, ktorý môžu tráviť so svojimi blízkymi príbuznými. Aby spoznávali seba, čítali dobré knihy, pozerali dobré filmy... A hlavne, aby nestrácali nádej a nevešali hlavy. A určite, aby nezabudli na tento čas, kedy nemohli do školy ani vkročiť, a pripomenuli si ho zakaždým, keď sa im do tej školy nabudúce nebude chcieť ísť.

AKO SA HODNOTÍ ONLINE VÝHODY-NEVÝHODY/ V takejto situácii som sa ocitla prvýkrát, a dúfam, že aj posledný. Žiaden záznam totiž nenahradí priamy kontakt s divákom. Je to náročné i pre interpretov, a takisto i pre porotcov. Recitátori nemajú kontakt s poslucháčmi, musia si ho iba predstavovať, a môžu sa len domnievať, aké reakcie v divákoch vyvolal ich prednes. Ako porotca mám síce

Lea Jobbágyová

1. Zo začiatku som si myslela, že mi to prospeje, pretože som pred karanténou trávila veľmi veľa času s ľuďmi a potrebovala som od toho prestávku, a taktiež som rátala s tým, že to nepotrvá dlhšie ako len pár týždňov. Nuž, mylila som sa. Chýbajú mi ľudia a chcem, aby sa toto čo najskôr skončilo.
2. Okrem recitovania sa aktívne venujem herectvu a divadelnej tvorbe. Ako všetci vieme, divadlá (a kultúra vo všeobecnosti) sa teraz nemajú najlepšie a skúšať nové inscenácie sa veľmi nedá. Aspoňže v našej ZUŠke pokračujeme online formou.
3. Kultúrne aktivity nám poskytujú estetické aj emocionálne zážitky. Počas pandémie ľudia nemajú možnosť tieto veci zažiť naživo, ale presne preto sú tu rôzne online udalosti, live streamy a YouTube videá, ktoré ponúkajú náhradu živej kultúry. Potrebujeme si občas vybehnúť z reality a zabudnúť na celý Covid.

Eliška Jurčíková

1. Počas prvých mesiacov som mala veľkú výhodu menom sestra. Vďaka tomu som sa nikdy necítila sama. Online škola mi jednoznačne vyhovuje oveľa viac! 😊 Druhá vlna je však pre mňa o trochu zložitejšia. Keďže sestra odišla do Dánska, bývam celé dni sama v tichu. Snažím sa neustále rozvíjať, či už umelecky, kreatívne alebo vedomostne, ale, žiaľ, nemám odkiaľ získať energiu, ktorá je na to potrebná a preto to ide o trochu ťažšie.
2. Medzi moje ďalšie koníčky patrí literatúra, história, jazyky, tanec a spev. A tým sa môžem teraz venovať, napríklad som získala certifikát z anglického jazyka. Tanec som navštevovala aj počas prvej a druhej vlny, keďže hodiny boli súkromné a nikto iný okrem mňa a trénera v miestnosti nebol. Spolu s anglickým lektorom sme začali čítať divadelné hry cez Skype, čo bola veľká sranda keďže sme museli zastupovať všetky postavy z hry. Avšak, online divadelné skúšky až také úžasné neboli a našu premiéru sme museli odložiť na neurčito.
3. Kultúra a umenie tvoria neoddeliteľnú súčasť každého z nás, ale len niektorí si to živo uvedomujeme. Počas lockdownu veľa ľudí počúvalo hudbu, pozeralo filmy, online divadlá, čítala knihy. Bez toho všetkého by polovica nášho vnútorného "ja" neexistovala.

Daniel Koháni

1. Spočiatku to bolo celkom fajn, žiadna škola, žiadne povinnosti, ale postupom času som si začal pripadať ako väzeň vo vlastnom byte. Osobný kontakt som si vynahrádzoval volaním so známymi.
2. Vo voľnom čase sa venujem moderovaniu, maľovaniu, hraniu či organizovaniu rôznych podujatí. Našťastie sa moderovanie a maľovanie sa dali vykonávať aj počas pandémie, nakoľko skoro všetko sa presunulo do online prostredia.

Tomáš Mansbridge

1. Jednoznačne to bolo ťažké, keďže mám rád okolo seba mnoho ľudí a taktiež cestovanie po svete, ale dalo sa to zvládnuť. Aspoň som sa viac venoval športu.
2. Koníček, ktorému sa venujem už niekoľko rokov a stále pre mňa bude veľa znamenať, je herectvo. Okrem herectva sa venujem aj športom a cestovaniu.
3. Aj keď prechádzame ťažkými chvíľami, je dôležité sa niekedy odreagovať. Umenie nám dáva radosť a tak si myslím, že je pre nás dôležité sa navzájom obdarovávať týmto spôsobom.

Nina Medvedová

1. Na mňa karanténa vplývala najmä negatívne. Na začiatku prvej vlny som bola rada, že konečne budem mať viac priestoru na samú seba a budem sa môcť venovať najmä tomu, čo ma naplňuje. Začala som pravidelne cvičiť a väčšinu mojej pozornosti som venovala primárne zdravotnej stránke. Toto nadšenie veľmi rýchlo opadlo a začala som si uvedomovať najmä negatíva. Chýbali mi najbližší priatelia, cítila som sa zvlášťne, že sa nemôžem slobodne pohybovať ani v blízkom okolí, nevedela som, čo

výhodu v tom, že si môžem daný prednes vypočuť a prehrať viackrát, ale zároveň je to i nevýhoda. Stráca sa totiž nezvyčajné čaro neopakovateľného momentu, kedy prednes znie iba určitý čas, na určitom mieste, pre určitých poslucháčov. A je veľká škoda, že o takéto momenty sme tento rok prišli. Verím však, že sa takáto situácia už nebude opakovať, a že budúci rok sa stretne na Hviezdoslavovom Kubíne opäť naživo a v zdraví.

Pýtajte sa: Kto som?

Martina Koval - Majerníková/ Externá doktorandka na VŠMU. V rokoch 2017 a 2018 pripravovala celoštátny festival s medzinárodnou účasťou Scénická žatva. Venuje sa divadelnému a televíznemu herectvu, amatérskemu divadlu a umeleckému prednesu ako členka odborných porôt, sporadicky aj publikačnej činnosti.

PREČO POKRAČOVAŤ V KULTÚRNYCH AKTIVITÁCH/ Kultúra človeka povznáša, je našou neoddeliteľnou súčasťou. Počas pandémie, keď je obmedzená socializácia a sme neustále vystavení negatívnym správam z médií, potrebujeme pomyslene uniknúť. Tento únik nám zväčša poskytuje to, čo nejakým spôsobom súvisí s kultúrou. Okrem toho, kultúrne aktivity zrkadlia dianie v spoločnosti.

ODPORÚČANIE MLADÝM/ Možno je teraz ten správny čas na detoxikáciu mysle. Zastaviť sa pri pozorovaní vlastných myšlienok, klásť si otázky typu: Kto som? Čo prinášam? Ktorou cestou sa chcem uberať? Čo ma robí šťastnou/ šťastným? Už vieme, že vzájomná blízkosť spriaz-

Les Lebkäuzer

môžem, čo nemôžem, nerozumela som, ako jedno ochorenie môže zmeniť charakter a priority človeka. Druhá vlna je o niečo iná. Všetci sme si už akosi zvykli na tento spôsob života. Mám strach, že nástup do normálneho režimu bude veľmi náročný.

2. Medzi moje najobľúbenejšie koníčky patrí určite šport. Volejbal si síce zahrať nemôžem, ale čo sa týka iných športových aktivít ako je beh alebo turistika, v obmedzenom režime ich robiť môžem.

3. Kultúrne aktivity sú tiež formou socializácie, ktorú väčšina z nás potrebuje k životu. A prečo pokračovať počas pandémie v kultúrnych aktivitách? Lebo sa zabúda na naše mentálne zdravie.

Petra Olejníková

1. Najprv som to vnímala celkom pozitívne, mala som viac času aj na svoje vlastné záujmové činnosti. Pri druhej vlne som si uvedomila, že mi veľmi chýba kontakt so spolužiakmi a priateľmi.

2. Snažím sa najmä čítať knihy, často ich mám rozčítaných niekoľko. Je to veľká výhoda oproti pozeraniu filmov, pretože pri čítaní môžete použiť vlastnú fantáziu. Veľmi rada sa venujem aj počúvaniu filmovej hudby. Je dôležité hľadať v hudbe akýsi príbeh. Hudba nám pomôže otvoriť myseľ. Taktiež rada chodím do prírody, kde si oddýchnem od všetkej elektroniky.

3. Kultúra nám pomáha zachovať to, čo je v ľuďoch hlboko zakotvené. Každý človek v sebe nesie akúsi estetickosť, štýl, osobitnú krásu. Dnes mám pocit, že niektorým veciam alebo rozhodnutiam chýba hĺbka. Kultúra je však niečo, v čom sa často prejavuje ľudská osobnosť v plnej kráse.

Eva Olhová

1. Bol to pre mňa, samozrejme, prvotný šok, ale neskôr som si to začala užívať. Konečne som bola doma s maminou, ktorá mala tiež konečne voľno, takže sme spolu trávili čas, varili, piekli, cvičili, rozprávali, smiali a vlastne spoznávali.

2. Mám veľa koníčkov....myslím, že pomaly aj viac ako vládzem:) Venujem sa hlavne divadlu, teda hlavne herectvu a réžii, spevu, skautingu, opatere detí:) Všetkému, čo ma proste baví.

3. Je to dôležité, aby sme neosprosteli. Kultúra nás môže vychovávať. To je podstatné. Napokon, počas pandémie to bol jediný prostriedok úniku od reality a rozvíjania fantázie.

Viliam Pavuk

1. Na začiatku pandémie to nebolo jednoduché. Musel som nabehnúť na iný režim a v prvých týždňoch mi chýbal najmä kontakt s ľuďmi, ale všetko je o zvyku. Zvykol som si na to až natoľko, že bude trošku problém vrátiť sa späť do pôvodného režimu.

2. Medzi moje koníčky patrí najmä šport. Najčastejšie chodím behať, keďže kolektívne športy, ktoré mám najradšej, sa momentálne nedajú vykonávať.

3. Kultúra, či už niekto chce alebo nie, neodmysliteľne patrí k Slovensku.

nených duší nie je samozrejmosť. Už vieme, že musíme vedieť existovať sami so sebou.

HODNOTENIA ONLINE/ Povedala by som, že tento spôsob prezentácie a hodnotenia nemá žiadne výhody. Vidieť a počuť samého seba na obrazovke však môže započatť zaujímavý skúšobný proces, ktorý vnímavému recitátorovi veľa poodhalí, dokonca je to jeden zo spôsobov ako cibriť svoju predstavivosť a sebareflexiu. Umelecký prednes je efemérne umenie. Existuje tu a teraz. Pracuje s jedinečnosťou chvíle s jedinečným prežívaním a s momentálnym vnútorným nastavením recitátora i percipienta. Pri online prenose sa ozajstná atmosféra intimity tajomnosti alebo napätia kumulovaná medzi javiskom a hľadiskom v podstate vytráca. Online v žiadnom prípade nedokáže nahradiť osobný kontakt a to aj z pohľadu napredovania umelca v jeho adresnosti a zrozumiteľnej javiskovej reči, ktorá má svoje špecifiká vzhľadom na rôzne typy priestoru a akustiky, ktorým sa za normálnych okolností musí vedieť prispôbiť.

Aby duša nespustla

Soňa Pariláková/ Recitátorka, autorka, porotkyňa, lektorka umeleckého prednesu, je laureátkou Hviezdoslavovho Kubína a česko-slovenského Moravského festivalu poézie vo Valašskom Meziříčí. V prešovskej literárnej kaviarni Viola pravidelne pripravuje akcie pre milovníkov poézie i prózy.

PREČO POKRAČOVAŤ/ Jednoduchá odpoveď by znela: lebo nie len chlebom je človek živý. A ak nás desí hlad alebo fyzické strádanie, rovnako by nás mala desiť vyprahnutosť duše. Bez starostlivosti

Anna Pipáková

1. Ako spoločenský typ som to znášala ťažko, ale zároveň som si uvedomila, že to má aj pozitíva. Napríklad utužovanie rodinných vzťahov či venovanie sa aktivitám, na ktoré som doposiaľ nemala čas.
2. Okrem recitovania sa aktívne venujem hre na husliach. Taktiež rada pečiem, čítam knihy a cvičím.
3. V týchto časoch, keď nemáme príliš veľa dôvodov na radosť, je potrebné si život skrášliť. To môžeme docieľiť napríklad dobrou knihou, hudbou či inou formou umenia.

Jarmila Ráczová

1. Pomerne ťažko. Predpokladám, že podobne ako väčšina z nás. Zo začiatku to bola celkom nová skúsenosť, všetko sa dalo vydržať. No postupom času som sa cítila ako akváriová ryбка. Rovnaký priestor mi začal prekážať, stala som sa neproduktívna a zároveň som mala pocit, že mrhám časom, ktorý mi už nikto nikdy nevráti. Od negatívneho zmýšľania ma prekvapivo zachraňovali povinnosti, no hlavne dočasné vymazanie sociálnych sietí. Ale môžem byť vďačná za podmienky, v ktorých sa počas krízy nachádzam. Stále mám prácu, strechu nad hlavou a zdravú rodinu okolo seba.
2. Veľmi rada vyšívam. Vďaka karanténe som mala ideálnu príležitosť sa k tomu znovu dostať. Síce to bola prevažne forma prokrastinácie, ale aspoň trochu produktívna.
3. Jedným z hlavných dôvodov prečo pokračovať v kultúrnych aktivitách je podľa mňa únik z reality. Zvlášť v tejto situácii je dôležité zamestnať hlavu nejakou kreatívnou činnosťou a nespadnúť do jamy dezinformácií, konšpirácií a negatívnej energie.

Barbora Rožnayová

1. Na začiatku sme sa tešili, že nebudeme chodiť do školy, no potom som si uvedomila, že to až také skvelé nie je. Ani žiaci ani učitelia poriadne nevedeli ako pracovať, cez čo učiť. Nemali sme taký prístup informácií, ako keby sme sedeli normálne v škole a mali to od učiteľa poriadne vysvetlené. Vtedy som

bola v prvom ročníku, takže nás to celkom veľa ovplyvnilo, o veľa sme ako prváci prišli. Čo sa týka kontaktov s ľuďmi, tiež to nebolo úplne ľahké. Čo sa týka druhej vlny, už to bolo lepšie aj čo sa týka vyučovania, našiel sa v tom nejaký systém, ktorý ako tak funguje.

2. Okrem recitovania chodím do ZUŠ, na lido a tancujem. Teším sa z online hodín.
3. Keď sa niečo raz prestane robiť, ľahko sa na to zabudne a ťažko sa k tomu vracia naspäť. Preto je to podľa mňa dôležité venovať sa kultúre aj počas pandémie.

Alžbeta Tholtová

1. Na obdobie prvej vlny pandémie budem spomínať s pokorou, hlbokou vďakou, ale i s úsmevom na tvári, keďže mne osobne toho prvá vlna viac dala ako vzala. Bolo to obdobie, v ktorom som mala priestor hlbšie spoznávať seba a svoje okolie, pozorovať krásy prírody, načúvať tichu, učiť sa kreatívne, sebadisciplíne, ale najmä obdobie znovuobjavenia skutočných hodnôt.

2. Mám veľa rozličných koníčkov (dobrovoľnícke aktivity, cestovanie, hranie v amatérskom divadle, čítanie kníh, ..), niektoré počas pandémie boli absolútne nerealizovateľné a iné počas nej len vznikli (záhradkárčenie, vyšívanie, varenie, hranie spoločenských hier,..). Takže to vôbec neberiem tragicky, pretože som sa aspoň niečo nové naučila a nadobudla rôzne zaujímavé skúsenosti.

3. Kultúra by sa mala počas pandémie ešte viac rozvíjať, pretože pomáha človeku zabudnúť na trápenie, pozdvihnúť ducha a motivovať k zmene. Prijímajú sa rôzne opatrenia na ochranu života, no je rovnako dôležité myslieť na kultúru, pretože národ bez kultúry je mŕtv.

o ňu, bez tvorenia, sa človek už mnoho ráz v histórii premenil na ne-tvora. Rodíme sa síce s ľudským potenciálom, ale len jeho rozvíjaním sa postupne človekom ozaj stávame. Empatia, citlivosť, otvorenosť, vnímavosť, vzájomnosť, schopnosť počúvať sa... to všetko je s kultúrou úzko spojené. Aj v najväčších kataklizmách prenášalo umenie iskru ľudskosti ponad zlo a utrpenie. Šostakovič skladá svoju Leningradskú symfóniu v obklúčenom meste, Viktorovi Franklovi pomáha jeho práca na myšlienkach logoterapie prežiť koncentračný tábor, Jan Zahradníček aj v komunistickom väzení píše básne, učí sa ich spamäti. Dôvod, prečo sa za žiadnych okolností nedá rezignovať na kultúru, je prostý. Ak spustne duša, ak prestaneme vnímať dôležitosť kultivovania ľudského vnútra, upadajú vzťahy a následne prestáva fungovať medziludské spolužitie.

ODPORÚČANIE MLADÝM/ Dalo by sa povedať mnohé a zároveň si svoju jedinečnú odpoveď potrebuje nájsť každý sám. Tak ako interpretujeme literárny text, aby sme z neho mohli spraviť prednes, tak interpretujeme i každodennú skutočnosť, aby sme do nej mohli tvorivo vložiť svoj príspevok. Ak sa nejaké dvere zatvoria, v tom istom momente sa nejaké iné otvoria. Prvou vecou teda je, aby sme ich zbadali, skúsili zmeniť uhol pohľadu, premenili túto situáciu na novú príležitosť. Napríklad príležitosť pre vlastnú iniciatívu. Vzdelávanie sa zrazu môže stať niečím, čo nie je spojené len s „nevyhnutným zlom školskej dochádzky“, ale s vlastným impulzom, záujmom o svet, jeho princípy. Možno si mnohí viac uvedomia, že je to vlastne spôsob ako tvoriť sám seba, ako sa hlbšie ponoriť do toho, čo ma oslovuje. Ak sa niečo nové učím, premieňam v sebe čosi, čírim, asi ako keď sa z rudy vytavuje rýdzy kov. Stíšenie a zastavenie sa bolo vždy príležitosťou na zrod nových myšlienok. Možno sa niekto začne viac pýtať: Ako to, čo sa učím, súvisí so životom? Alebo: Čo je mojou úlohou v tomto svete? Čo by som v ňom mohol zmeniť? Možno niekto spraví experiment a zamení na chvíľu kvantitu (veľa podnetov, veľa kontaktov, veľa aktivít) za kvalitu (sústredené ponorenie sa do jednej témy, práce, vzťahu). Iný si uvedomí, akí dôležití sú druhí ľudia v jeho živote, za čo všetko im až doposiaľ vďačí a začne napríklad skúmať históriu vlastnej rodiny. Niekto si začne písať denník alebo básne, alebo listy (ozajstne poštou posielané) priateľom. Inšpiratívne a posilňujúce môže byť siahnuť po príbehoch ľudí, ktorí aj v ťažkých situáciách dokázali ostať sami

Johana Vilikovská

1. Prekvapivo som ich prežívala celkom dobre. Zbožňujem ľudskú prítomnosť, ale viem si tiež vychutnať aj čas, ktorý strávim sama so sebou. Aspoň som mala viac času rozmýšľať nad vecami, nad ktorými som nemala čas rozmýšľať v mojom uponáhľanom týždňovom stereotype. Uznávam, že veľakrát som myslela na to, že by som už chcela byť so svojimi priateľmi a rodinou (sestrou a jej rodinou v Prahe či babičkou), ale vtedy som si vymýšľala plány, čo všetko s nimi podniknem, keď sa toto všetko skončí. Online vyučovanie mi vyhovuje, i keď by som sa radšej učila v škole (aj kvôli tomu, že by som sa tam viac naučila).

2. Venujem sa bojovému umeniu a chodím na dramatický krúžok. Obom sa môžem venovať počas pandémie – bojové umenie cvičíme po menších skupinách v telocvični, aj keď je dosť ťažké dýchať cez rúško a z dramatického máme online hodiny, na ktorých pracujeme na scenári našej ďalšej hry.

3. Aby sa naďalej rozvíjala ľudská fantázia a kreativita. Pretože ľuďom, čo sedia celé dni doma a nemajú do čoho pichnúť, odumierajú šedé bunky mozgové.

Pripravil: Pavol Náther

Hodnotenie IV. kategória poézia

Martin Filo, Bánovce nad Bebravou | Juraj Soviar: Smiech sa lepí na päty

Pozoruhodným dramaturgickým výberom je báseň Smiech sa lepí na päty od Juraja Soviara (mimochodom textára Elánu). Martin Filo prináša výrazný hlas, veľkú energiu, ale ako keby forma jeho prednesu prevyšovala obsah. Prvé tri slohy odrapeco takmer ako jazykolam a významy veršov úplne unikajú. Recitátor sa síce šikovne pohráva s rytmom, darí sa mu bojovať s miestami až otravným pesničkovým striedavým rýmom, umne tiež rozohráva hru slov „Smiech sa lepí na päty / aj keď je svet napätý / na päty sa lepí smiech“. Tento druh poézie je pomerne jednoduchý, má v sebe i určitý odstup „zrelého“ muža, ktorý si už čo-to odžil, zo slov cítime i určitú nostalgiiu, ale i láskavý humor, pousmiate sa nad sebou samým. Toto však Martin vo svojej interpretácii nevyužil. Vytvára ne-skôr naopak prílišnú „drámu“, sústreďí sa najmä na formu a niektoré slová zbytočne nadhráva, dokonca báseň zrazu pôsobí tragicky. Nekorešponduje to však s jej obsahom. Celkovo tak interpretácia pôsobí skôr technicky a báseň neprináša želané emócie. (ah)

Roman Gažo, Nová Dedina | Lawrence Ferlinghetti: Lunapark Mysle

Prednesu Romana Gažu niet veľa čo vytknúť. Je presvedčivý, emocionálne uveriteľný, dobre vystavaný s adekvátnym striedaním rôznych polôh, nálad, páuz a kadencií, vizuálne aj významovo kompaktný, divácky atraktívny. Možno predsa len pár vecí. Jedna téma na diskusiu spočíva v slovíčku „adekvátny“. Toto prídavné meno totiž implikuje jedinú správnu možnosť a nepripúšťa alternatívu, inováciu, inakosť, prekvapenie. Áno, toto je riziko „orecítovaných“ textov. Všetko tu už bolo a prísť s niečím novým je naozaj ťažké. Aby sme prišli na to, že je svet v podstate smutný, nespravodlivý a prázdne miesto, kde prichod funebráka ukončuje každú zdanlivo veselú show, nepotrebujeme Romana Gažu. Čo očakávame od Romana Gaža je, že nám povie, čo si o tom v decembri 2020 myslí on sám. A určite to nie je o hneve a čo najväčšom kriku. Ako hovorí klasik, humor je jediný dôstojný spôsob ako prekonať smútok. Asi by bolo priveľa žiadať, aby sme prekonalí Ferlinghettiho, ale asi je škoda, ak potlačíme, či už úmyselne alebo neúmyselne, jeho humor, iróniu a nepovzdychneme si: „Vidíš, Lawrence, kamoško, sme na tom stále rovnako...“ (rv)

Tomas Mansbridge, Košice | Vachel Lindsay: Duchovia bizónov

Lindsayova báseň Duchovia bizónov je plná monumentálnych prírodných a zmyslových obrazov, atmosféry rozložitej prerie, histórie podávanej cez magické diania na pomedzí spomienky a sna a zároveň pracuje s evokačnou zvukovosťou, ktorú cítiť v refrénoch i zvukomalebnosti aj napriek tomu, že ide o preklad. Recitátor však pristupuje k textu z úplne z inej strany, namiesto snahy o tvorbu atmosféry a obrazovej imaginácie ostáva skôr v intelektu alebo len „preletí“ cez verše, čaruje s jednotlivými slovami, so zvyrazňovaním detailov namiesto tvorby celku. Z výrazových prostriedkov sa pracuje zväčša len s intenzitou, ktorá navyše nie vždy je v službe obsahu a tak sa zvuková a obsahová interpretácia nestretávajú. Nadužívanie dôrazov či miestami prítomná teatralnosť tiež prednesu nepomáha. Dôvodom môže byť, že inak zaujímavá dramaturgia sa nestretla s naturelom recitátora, alebo bolo potrebné venovať väčšiu pozornosť interpretačnej fáze prípravy prednesu. (sp)

Nina Medvedová, Valaská | Jiří Charvát: Čo vidíš keď zatvoríš oči

Snahou Niny Medvedovej bolo priniesť aktuálnu tému mladým ľuďom a nastaviť im zrkadlo. Vybrala si text mladého českého autora, s ktorým sa dokázala rýchlo stotožniť. Rieši problémy mladého človeka, ktorý sa ocitá vo svete elektronického a reklamného balastu a ktorý nie je schopný fungovať iba sám so sebou. Rozumiem prečo Ninu oslovila táto báseň. Jej prejav pôsobil odhodlane a suverénne. Problém vidím v tom, že takýto typ textovej predlohy neponúkol Nine dostatočné možnosti na preukázanie jej recitátorských kvalít. Počas interpretácie vystriedala viacero prístupov, no ani jeden nebol dostatočne presvedčivý. Umelé vytváranie napätia zvyšovaním hlasovej intenzity pôsobilo didakticky. Pokus o výstavbu celku rozbíjala miestami naučená intonácia, v rýchlym tempe miestami slabšia artikulácia. Netvrdím, že recitátorka nepracovala s výrazovými prostriedkami, no jej osobná výpoveď ostala povrchová a nezrozumiteľná. Nina má všetky predpoklady na to, aby v budúcnosti objavila náročnejší a kvalitnejší text, o ktorý sa bude môcť oprieť. Budem sa tešiť na ďalšie stretnutie s ňou a už dúfam nie iba virtuálne. (mkm)

Eva Olhová, Martin | Tatjana Lehenová: Vybraná spoločnosť

Eva Olhová priniesla seba v Lehenovej a Lehenovú v sebe. Predstavujú svoje svety, do ktorých sa chodia skryť a priznávajú svoju častú stratenosť v tom spoločnom, vonkajšom svete. Nachádzame prelnutie sa životného pocitu autorky a recitátorky, kde sa poslucháčovi miestami zdá, že vypovedané vzniká v práve prebiehajúcej chvíli. Táto autenticnosť a úprimnosť je najsilnejším zážitkom prednesu. Prírodný hovorový prejav, sklbenie dychu a voľného verša, a pri tom tvorenie predstavy, s ktorou je možné držať krok. I sympatie.

K polohám nehy a intimitý/subtilnosti by sa ešte dalo niekde vo výraze zväznieť (miestami sa recitátorka -povedané slovami básne-sama „zachytáva o svoj nepokorený smiech“), občas by pomohlo jasnejšie odčlenenie detailov. V závere by nás možno z temných snov mohlo i mraziť, aby následné prebudenie sa „s víťazným srdcovým esom“ získalo viac zo sily katarzie. V každom prípade však vďaka za takúto Lehenovú. (sp)

Anna Pipáková, Humenné | Tomáš Repčiak: Krištáľová noc

Báseň Krištáľová noc v sebe ukrýva mnoho významov a historických súvislostí. Je nepochybne lákavým výberom, žiaľ, Anne Pipákovskej sa nie celkom podarilo ju do hĺbky zanalyzovať a jasne interpretovať. Recitátorka zo začiatku volí veľmi rýchle tempo, nestíha vytvárať obrazy, necíti jej emočné zainteresovanie. Neskôr hrá skôr jednotlivé slová, ale neodkrýva významy, technicky interpretuje text, ale nepomáha mi porozumieť. Rozhodne je Anna skúsená recitátorka, ktorá je technicky zdatná, mám však dojem, že tento typ poézie si vyžaduje hlbší ponor do problematiky. Ostávajú vo mne otázky: Vie recitátorka, kto je Eva? Kým bola Eva Braunová? Aký má k nej vzťah? Hovorí báseň za ňu, alebo s odstupom a hodnotením interpreta? Vie, že „O, Tannenbaum“ je nemecká vianočná koleda? Vie, že „en-

sebou, zmysluplne využiť každý deň, darovať svoj čas a talent druhým. Verím, že sa každému podarí nájsť to jeho, lebo tieto dni a týždne nie sú žiadnym „medzi-časom“, celkom rovnocenne sa rátajú do času nášho života.

HODNOTENIA ONLINE/ Prvý rozdiel je jednoznačne počutelný. Namiesto sústredeného ticha čakajúcej sály sa ohľasi problematická technická kvalita nahrávok, ruchy, šumy a nechcené echá. I hlas je na nahrávkach menej zvučný, plochý. Zároveň veľmi cítiť, či pri nahrávaní bolo publikum, alebo nie. Napríklad odhadnúť správne dĺžku psychologickú pauzu a tvoriť atmosféru je bez publika oveľa ťažšie. Záznam tiež určuje porotcovi to, čo vidí: celok alebo detail z recitátora, redukuje teda celosť jeho pohľadu. A čo najviac pri videozázname chýba je to ťažko popísateľné chvenie, alchymia osobného kontaktu medzi poslom a prijímateľom posolstva, to, čím publikum recitátorov prednes nebadane dotvára. Skutočnosť, že je pri nahrávke možné vypočúť si výkon znova, nenahradí všetky okliešenia a umenšenia, ktoré audiovizuálny záznam oproti živému prednesu prináša. Záznam jednoducho nie je v plnosti umeleckým prednesom. I z toho dôvodu sa na tohtoročnom celoslovenskom Hviezdoslavovom Kubíne neudeľujú ocenenia. Nuž, možno máme tentoraz intenzívne zažiť, že živý prednes (adresovaný hoc len jedinému divákovi) je niečo, čo sa videozáznamom nahradiť nedá. Tak ako sa nedá digitálnym prenosom realizovať ozajstné vzdelávanie a výchova ani kultúra, ako sa nedajú budovať cez digitálne médium ozajstné vzťahy, spoločensvá a v konečnom dôsledku ľudsky fungujúca spoločnosť.

gelchen“ môže naberať ešte úplne iné súvislosti? Z druhej časti básne vyberá len pár veršov, čo je škoda, nakoľko sa práve tam mnohé vysvetľuje a prepája. Interpretácia tak celkovo ostáva nejasná. Bolo to asi pre tentokrát priveľké sústo. (ah)

Barbora Rožnayová, Trnava | Guillaume Apollinaire: Vystáňovalec z Landor Roat

Barbora je veľmi disponovaná recitátorka, vie sa popasovať s náročnejším typom textov, v ktorých svedomito odkrýva myšlienky a posolstvá autora. Dovoľuje to nielen jej intelekt, precízna práca s výkladom textu ale aj jej technická pripravenosť. Tentoraz prostredníctvom básne francúzskeho básnika Guillaumea Apollinairea poodhalila príbeh človeka, ktorý sníva o novej zemi, o lepších zajtrajškoch. Svoje túžby nasleduje cez nevyspytateľné more i za cenu neúspechov a ohrozenia života. Slovo emigrant sa v našej spoločnosti skloňuje často, takže sa hádam nepamýlim, ak poviem, že téma je aktuálna i dnes. Recitátorka vytvorila typicky apollinaireovskú melancholicko-pochmúrnú atmosféru, ktorou hneď na začiatku zaujala poslucháča. Celú interpretáciu básne postavila na štylizácii, ktorej únosnú mieru najmä v druhej časti interpretovala. Hoci sa interpretka dobre pasovala s analýzou textu a vystavala na základe abstraktných obrazov ucelený príbeh, opakujúca sa až fixovaná schéma štylizácie akoby ju nepustila k hlbšiemu prežívaniu celej situácie. V závere sa jej podarilo umocniť nástojčivosť výpovede „nemým volaním“, to však nebola dostatočná náhrada chýbajúcej vnútornej roviny interpretácie.

Jozef Urban, Levice | Alden Nowlan: Výmena darov

Z poézie kanadského autora vo výbornom preklade Petra Milčáka si recitátor vybral básne chvejivého vnímania prírodnej reality, jej substancie a duševne blízkeho vzťahu, pričom interpretačne sa sústredil na druhú tému. Z prírodnej a pocitovo-reflexívnej lyriky dramaturgicky dobre zostavenej si vytvoril recitátorskú sebaanalýzu, najmä cez skúmanie dotykov, neistoty, úzkosti a ľúto. Namiesto plynutia verša tak vznikla forma poetického monológu, a to miestami viac introvertne hereckého ako básnického. Prednes tak pôsobil ako osobná výpoveď, s použitím stoličky aj metaforická, hoci ťažkopádna. Prílišná segmentácia, zdĺhavé pauzy rozbiľajúce obrazové, motivické celky i verše spolu s oslabením hlasu a artikulácie oslabili aj komunikáciu autora a recitátora s poslucháčom. (jč)

Johana Viliková, Bratislava. | Rupi Kaur: Mlieko a med, preložila Mirka Ábelová

Nečudo, že mladá recitátorka siahne po poézii instagramovej supernovy, po fenoméne Rupi Kaurovej, ktorá vo veku 22 rokov dokázala cez internet (!) oslovit poéziou (!! milióny (!!!) čitateľov a asi hlavne čitateľiek. Ako sa taká vec mohla stať vo svete materiálneho zisku a všeobecného znečulenia? Jednou z možných odpovedí je asi presne cieľené odhalovanie práce skrývaných až tabuizovaných a teda neslušných zákutí ženského sveta. Autorka oslobodzuje seba a svoje čitateľky od ťažoby tohto skrývania a umožňuje im stotožniť sa samým so sebou. Tento proces nie je bezbolestný, ale Kaurová do neho vstupuje so všetkou úprimnosťou a revolučnou odvahou, s nasadením (doslova) vlastnej krvi. Johana nepochybnie vie, o čo ide. Nepochybnie prežíva katarziu tohto oslobodenia, dokáže vyvolať súcit a sympatiu. V krehkých polohách vlastnej zraniteľnosti vystačí s tichou intonáciou a úspornou mimikou. Ale to je iba jedna a nie práve najpodstatnejšia stránka Kaurovej textu. Potláčanie emócií je práve to, čo Kaurová nechce. Namiesto krehkosti stavia zúrivosť. Namiesto gramatickej presnosti stavia zmysly a vône. Namiesto prispôsobenia a empatie stavia prvoradosť vlastnej spokojnosti. Namiesto pasivity agresivitu a tvrdosť. A to sú rozmery, ktoré sú recitátorky, aspoň v tomto prednese, cudzie. Možno by sa mohla pokúsiť o prekonanie limitov svojej interpretácie, text jej na to dáva pestré možnosti. Alebo by mohla nechať vyniknúť svoj prirodzený talent na inom type poézie.

Hodnotenie IV. kategória próza

Radoslava Bačová, Bratislava | Jolanta Brach-Czainová: Metafyzika mäsa

Prednes Radoslavy Bačovej považujem za jeden z tých zaujímavejších v tejto kategórii. Technicky bol jej prejav čistý, tempo príjemné, zrozumiteľná artikulácia. Kostým jemne naznačuje akéhosi „časnika“, čo by súviselo s témou spracovania baraniny. Voľba mimojazykových prostriedkov takisto nebola náhodná, recitátorka jednoduchým krokom a zmenou posturiky oddeľovala dve textové roviny „Metafyziky mäsa“. Na jednej strane hovoriac o gastronomickom spracovaní jahňacieho mäsa, a na strane druhej veľmi filozofická úvaha o mŕtvom mäse človeka. V interpretácii však treba dať pozor na prácu s pauzou. Časť s receptami by mohla mať väčší ťah a plynulosť, a vytvorila by tak ešte väčší kontrast. Filozofická časť by si zaslúžila ešte väčšiu pozornosť a hlbavosť, aby neskĺzla iba k akejsi učebnicovej „prednáške“. Odporučila by som sa sústrediť viac na udržanie jednotlivých celkov, nadväzovať na seba vety a myšlienky, a nerozbiľajť témy pauzou po každej vete. Náročný text však zvládla Radoslava uchopiť, presne vystavať, a celkovo tak pôsobil sugestívne, miestami až mrazivo. (ah)

Marko Fehérpataky, Poltár | Arkadij Averchenko: Kto ho predal

Marko Fehérpataky je zjav! Hneď, ako prehovoril prvé vety, zaujal sugesciou a miernou infantilitou, ktorá pôsobila veľmi sympaticky aj vzhľadom na tému, ktorú priniesol. Predať Rusko je veľká vec! Marko je recitátor, ktorý vie presne dávkovať humor, chťivo pracuje s publikom a vie ho doslova vyprovokovať k smiechu. Páčilo sa mi ako sa vie držať „väznej tváre“, aj keď publikum valcuje smiech. Prišla však časť, keď vybuchol od smiechu aj sám interpret, čo by sa nemalo stať, pretože si tým rozbiť záver a ohroziť celkovú gradáciu. Markovi sa však celú pointu i napriek tomu podarilo udržať. Krásne pracoval s ľudskou dilemou, prehľadne kreoval celú situáciu. Dokonale stretol s autorom Arkadijom Averčenkou. Recitátorovi želim veľa krásnych chvíľ na javisku, keď si bude môcť užívať skvelé publikum. Nesmie však zabúdať aj na technickú pripravenosť. Musí lepšie popracovať na artikulácii a hlavne na dychu, aby dokázal ustať aj exponované časti. V jeho prípade prišla vhod skutočnosť, že sa prostredníctvom nahrávky vidí na javisku. Určite si všimne ako samovoľne pracujú jeho ruky :-). (mkm)

Natália Frolová, Topoľčany | Monika Chupeková: Origami láska

Próza Origami láska má vo svojom strede zaujímavý, prekvapivý obraz nezvyčajného „svadobného rituálu“, no svojou celkovou výstavbou je vo vývoji popisovaného partnerského vzťahu od prvého odseku do veľkej miery predvídateľná. A takéto predvídateľnosť predlohy je pre recitátora istou nevýhodou, lebo mu nedovoľuje vystavať oblúk, viesť príbeh odniekiaľ niekam alebo sledovať vývoj postáv. Tento problém nastal i v prípade prednesu Natálie Frolovej, ktorá vo väčšine epizód zo života rozprávačky ostáva už od začiatku v melancholickej polohe, ktorú občas strieda s naliehavosťou. Textovo sice plynie medzi jednotlivými odsekmi čas (malý byt, kúpa domu, noví priatelia, nevera...), no postava sa nám nepredstavuje z viacerých strán. Pre recitátorku je náročné i zaobchádzanie so „stakátovým štýlom“ autorčiných krátkych viet, stomu nadbytočnosť sa ťažko no zvukovej podobe naplňa výrazom, čo spôsobuje, že počujeme skôr oznamy ako prehovory a jej ozajstný zápas so životom v neradostnom vzťahu ostáva akoby za sklom. Na chvíľu sa nám odkryje práve pri spomínanom origami motíve. Dramaturgia v tomto prípade kládla viac nástrah ako príležitostí. (sp)

Veronika Gašperanová, Banská Bystrica | Uršula Kovalyk: Obyčajný mŕtv

Extrémna výpoveď sociálne a psychicky zraňovanej literárnej hrdinky, ktorá sa vyrovnáva pri mŕtvom otcovi s jeho existenciou, životom, správaním. Namiesto nekrológu si vnútorne spracúva svoj komplikovaný vzťah k nemu, jeho ubližovanie, zradcovstvo, keďže sa otcovstva vzdal. Text nie vhodný pre každého kvôli jeho tvrdému, drsnému, ba až krutému vyrovnávaniu životného účtu. Recitátorka, technicky a výrazovo disponovaná, zvolila viac-menej štylizovaný prejav, prednášala v angažovanej predstave, ale bez zbytočného prežívania a utrpenia. Z emócií si zachovala najmä znechutenie a horkosť; bolesti sa bránila tvrdosťou a tak sa k odpusteniu nedopracovali ani autorka, ani recitátorka. To však závisí len od slobody interpreta, lebo hoci v texte ho niet, v podtexte ho možno cítiť. Zložitost zážitkov, citov a celého vzťahu vyjadruje recitátorka pauzami (nie vždy funkčnými) až zámkami, z ktorých cítime rokmi prehltnúť krivdu, poníženie, zlobu až nenávisť. Náročná nálož pre psychiku recitátora, z ktorej časť sa podarilo recitátorky úspešne odpáliť. Hoci

Pokračujte!

Richard Veselý/ Lekár, ktorý už roky žije v zahraničí, patrí k excelentným recitátorom a je už pravidelným porotcom Hviezdoslavovho Kubína. Keď príde na Slovensko, príležitostne nahráva poéziu pre Slovenský rozhlas. Pod pseudonymom Richard vydal román Gaudeamus.

PREČO/ Pokračovať v kultúrnych aktivitách počas pandémie alebo počas hocičoho je dôležité, aby sme zostali zdraví. Vstať z postele vo vopred určenú hodinu. Vyzliecť si pyžamu, umyť sa, vyčistiť si zuby, zacvičiť si. Vyvetrať, upratať, dať do vázy kvety. Obliecť si čisté šaty, každý deň iné a občas, prečo nie, aj niečo slávnostné, urobiť niečo užitočné pre ľudstvo, zatelefonovať rodičom. Niečo nové sa naučiť. Niečo vytvoriť. Niečo mimoriadne uvariť a pozvať manželku (alebo manžela, partnera-partnerku, priateľa-priateľku) na večeru pri sviečkach, hoci aj vo vlastnej obývačke, dať si záležať na značke vína. Potom si spolu pozrieť dobrý film, predstavenie alebo vypočuť úžasný koncert. Sem-tam nevstať v určenú hodinu, ostať v pyžame celý deň a prečítať si dobrú knižku. Veľa dobrých knižiek.

ODPORÚČANIE MLADÝM/ Pokračujte v kultúrnych aktivitách.

AKO SA HODNOTÍ ONLINE VÝHODY-NEVÝHODY/ Má to nejaké výhody?

prednes je dobre technicky spracovaný, výstavbou prekonal aj lineárnosť textu, predsa mu len chýba nádyh autentickeosti, uvoľňujúcej bolesti a v poslednom slove možno aj odpustenia. Aby došlo nielen k vyúčtovaniu, ale aj ku katarzii. (jč)

Oliver Hasaj, Košice | István Örkényi: Zlý sen

Oliver je nielen už ostrieľaným recitátorom, ale je priam reprezentantom určitého prístupu k prednesu. Nie, že by mu na nejakom hodnotení nezáležalo, určite na svojom vystúpení tvrdo pracuje, ale hlavným cieľom, aspoň zvonku to tak vyzerá, je užiť si to. Je rodeným rozprávačom a zabávačom, chcelo by sa až povedať, „stand-up komediantom“. Ťažko hádať, či táto postava žoviálneho šoumena s neposlušnými vlasmi a rukami vo vreckách je jeho výtvorom alebo jednoducho je to on sám, ale ja tipujem, že to druhé. A že je to postava veľmi vďačná a divácky (zväčša) obľúbená, netreba pochybovať. Ale ako to už býva, porotca je najatý a platený za to, aby našiel niečo, do čoho by sa dalo trochu víťať so zámenkou, aby to bolo nabudúce lepšie. Tak, Oliver, poviem teda úprimne, že mne to nestačilo. Od prvej chvíle je z intonácie a gestikulácie jasné, že pôjde o nejakú zábavnú historiku o našom obyčajnom spoluobčanovi, alkohole, malte a šialenstve. Nakoniec pod vplyvom našej obľúbenej slivovice spadne z balkóna a všetko si to odnesie nevinný sused. „Smutné“, však? Čo by som teda (ako porotca) poradil? Nebyť od začiatku taký čitateľný, taký jednoznačný. Najšť niečo tajomné, vnútorný rozpor v postave a dejí, vyhrať sa so situáciami a slovami, nenechať sa uhnať tokom deja. Už len to slovo „slivovica“ – koľko má v sebe významov, na čo všetko si pri ňom vieme spomenúť a čo všetko si dokážeme predstaviť. A ten balkón bez zábradlia! A ten ikarovsky pád!

Niečo ako to zmysluplné pokývanie hlavou na konci – „vidíte, aký je ten svet nespravodlivý!“ Za to som vďačný, to je umelecký prednes. (rv)

Lea Jobbágyová, Šala | Ivana Gibová: Najšť nejakú tú katarziu

Lea Jobbágyová si zvolila súčasnú slovenskú autorku Ivanu Gibovú a priniesla príbeh, ktorý ponúka rôzne rozprávačské polohy, priestor na vtipy a strihy, ale i citlivejšie pasáže. Žiaľ, interpretačné schopnosti Ley mnohokrát nedostačovali na odokrytie týchto možností textu. V rozprávačských pasážach znie jej prejav miestami spievane, interpretka často až školsky „číta“ každú čiarku. Vtipné situácie síce obohatí smiechom, ale ten z nej nevychádza úprimne, ako keby tomu ani sama recitátorka neverila (napr. rozprava o klimatizácii, či žiletkách svojej „kolegyne“ z blázince). Emócie tak pôsobia skôr umelo, bez zvnútorňovania, iba navonok (napr. pri spomínaní na sedatíva skleslý hlas, pohľad dole). Ani v druhej časti, rovnako ako postava z poviedky po návrate z blázince, katarziu nenachádzame. Je otázkou, či táto ukážka vôbec ponúka takú hĺbku, akú recitátorka chcela ponúknuť. (ah)

Eliška Jurčíková, Rybany | Frigyes Karinthy: U nervového lekára

Recitátorka prekvapila zaujímavou dramaturgiou. Na kratučké zhrnutie obsahu použijem jej slová: „Vtipný príbeh s trochou sadizmu pre každého.“ Eliška je výraznou interpretkou, ktorá sa nebojí expresie ani submisívnych polôh vo verbálnom prejave. Premyslene pracuje s adresnosťou, s tempom rytmikou dynamikou, myslí na poslucháča a za každých okolností je jej rozumieť. Alogická situácia muža, ktorý sa dobrovoľne ocitá v rukách sadistického psychiatra, len preto, že má rád žltú fazuľovú polievku, umne s napätím gradovala a vystavala do jasného pointovaného záveru. Cením si najmä schopnosť interpretky pracovať s absurdnou situáciou. Umne s nadhľadom abstrahovala humor a tiež bravúrne karikovala jednotlivé postavy. Práca s textom, ktorý ponúka zmysel, ako sa hovorí „na prvú“, tiež nie je jednoduchá. Eliška sa koncentrovala na modelovanie a plasticitu postáv, cez ktoré celý príbeh tlmočila. Škoda že nepovyšila svoju interpretáciu nadstavbou. Napríklad zakomponovaním vlastného osobného postoja k daným situáciám. Poslucháčovi i divákovi iste zaujíma názor recitátorky na tlmočenú tému a tiež čo presne nám prostredníctvom textu chce povedať. (mkm)

Petra Olejníková, Vítkovce | Arkadij Averčenko: Stalo sa u Pačesovcov

Po Averčenkových prózach siahajú recitátori najmä kvôli jeho komike, karikatúre charakterov, vtipu i ironii a náhlym zvratom v záverečných pointách, ku ktorým texty tohto autora často smerujú. Tieto ponuky si však zároveň vyžadujú recitátora majúceho schopnosť uchopiť ich, modelovať a pridať k nim i vlastný postoj. Skúsenosti Petry Olejníkovej siahali zatiaľ len k realistickému prerozprávaniu príbehu manželského páru, zabudnutých dvier a „zneužitého“ zlodēja. Všetko je skôr „na vážno“ – i úvodná hádka muža a ženy, i obraz krčmy. Ani pri naivnom „zamočnickovi“ Cibazolovi sa nedozvieme, prečo sa nechal prehovoriť na nezvyčajnú službu (i preto, že recitátorka časť jeho výstupu, kde si užíva rolu odborníka, z textu napokon vypustí). A ani náhly zvrät a pokrytekosť Pačesova sa neodohrá ako prekvapenie. Výzvou pri tvorbe budúcich prednesov by pre recitátorku mohla byť pozornosť ku kompozícii celku i presnejšie uchopenie pozície rozprávača. (sp)

Viliam Pavuk, Ražňany | Ilf-Petrov: Mravec

Pekný kultivovaný sympatický prednes, klasická ilf-petrovčina. Dialóg dvoch jasne odlíšených postáv – idealistu a pragmatického podvodníka. Pohybujeme sa tak trochu v kruhoch, občas oživených drobnými decentnými gestami, pauzami, zmenami rytmu, ale v podstate je to stále dookola ten istý kontrast. Kontrast? Protiklad? Sú naozaj obaja len dvoma stranami tej istej kopejky, tej istej laciej mince porevolučnej sovietskej spoločnosti? Máme obidvoch rovnako radi? Nie, Viliam to pochopil – ak si niekto dáva robiť zuby zadarmo a stravuje sa v spisovateľskej jedálni, aj keď nie je spisovateľom, potom sa nemôžeme sťažovať, že nefungujú električky. Ak sa s tým nezmierime a chceme, aby električky predsa len fungovali, ako by električky fungovať mali, musíme prestať obdivovať takýchto ľudí. Tak som to pochopil ja. Ale nemôžem povedať, že by mi to Viliam svojou láskavosťou a toleranciou, k obom postavám rovnako, uľahčil. Škoda. (rv)

Jarmila Ráczová, Jarok | Donatella di Pietrantonio: Vincenzo

Podnetná dramaturgia poviedky Vincenzo v sebe nesie na malom priestore dvojité napätie: napätie vykorenenosti a „zrady“ v nevlastnej rodine a tragiku straty jediného blízkeho člena tejto rodiny, a dáva tak recitátorovi dobré východisko pre jeho tvorbu. Jarmila Ráczová vníma silu tohto rozprávania, sama pôsobí na pódiu sugestívne, už príchodom naznačuje dramatickosť... Paradoxne sa však práve priveľký ponor a „zafaženosť“ takmer každej vety, stane vo výsledku problémom prednesu, v ktorom chýba „vzduch“, kontrast ako nástroj odlíšenia viacerých rovin. To zvnútorňenie, čo sa podarí pri spomienke na Vincenza a kolotoče, by prednes potreboval na viacerých miestach. Priveľa ťažoby už od prvej vety zároveň priskoro prezrádza smerovanie príbehu a recitátorka sa tým oberá o postupné odkrývanie deja i jeho prežívania. Naturalistický popis obrazu Vincenza po nehode je napríklad expresivitou prejavu paradoxne skôr oslabený ako podporený. Odporúčaním teda je: odlíšiť podstatné od menej podstatného, nebudovať výraz na zdôrazňovaní slov (primňochých v jednej vete) ale na tvorbe obrazov a postoja. Napriek spomenutým výhradám sa však tento prednes poslucháča dotýka. V poslednej vete o voľne pasúcich sa koňoch cítíme túžbu po slobode postavy rozprávačky i jej neobohého brata. (sp)

Alžbeta Tholtová, Ružomberok | Lev N. Tolstoj: Anna Kareninová

Krátka ukážka zo záveru tohto prednesu – obraz literárnej hrdinky pod kolesami vlaku – naznačila, že k románu priliehavo kostýmovaná recitátorka je žensky pôsobivou interpretkou s citom pre tragiku, jej pochopenie, no nie prepadnutie jej sile. Dramaturgicky veľmi dobre vybraný a aj upravený text známeho románu bol predpokladom výborného prednesu. Z neho sme však mohli v zázname vnímať len posledné minúty života literárnej hrdinky. Recitátorka ich zaznamenávala ako sústredená pozorovateľka s primeranou emocionálnou angažovanosťou a dôstojnosťou, v pokojnom a vyváženom tempe. No ani v situácii, keď recitátor tromfuje silou emócií a predstáv, nesmie zabúdať na jeho javovú súčasť – počuteľnú a zrozumiteľnú reč. (jč)

Divadelníci v online divadle

Aj ich je päť, aj oni sedeli pred obrazovkami a tiež to s online hodnotením výkonov recitárodných kolektívov a divadiel poézie nemali ľahké. Dve porotkyne a traja porotcovia výhody onlinu nepostrehli – s výnimkou šípky na obrazovke. Tú by však celkom radi oželeli.

Treba prijať výzvu

Peter Janků/ Svoj život delí medzi divadlo, televíziu, rozhlas a hudbu, ktoré sa v rôznych obdobiach rôznou mierou prelínajú. Ako známy divadelník je pravidelným porotcom na Hviezdoslavovom Kubíne. V súčasnosti je intendantom Rádia Devín

PREČO POKRAČOVAŤ V KULTÚRNYCH AKTIVITÁCH/ Naša civilizácia si navykla vnímať hodnoty na základe ich materiálneho vyjadrenia, konzumizmus a potreba spotrebovať sú synonymom nášho životného štýlu. Jednou z úloh kultúry a umenia, ktorá môže zohrávať úlohu aj počas pandémie, je tak nasmerovať človeka k duchovným hodnotám a vnímaniu kvality života, medziludskej komunikácie, cez bazálne atribúty, akými sú fyzická prítomnosť, časovo dlhšie a obsahovo hlbšie vnímanie informácií ako aj pokora vo vzťahu k definíciám zmyslu ľudského života.

ODPORÚČANIE MLADÝM AKO PREŽIŤ BEZ PSYCHICKEJ UJMY/ Aby sa nesnažili suplovať svoj predchádzajúci životný štýl a potreby za každú cenu aj v tomto neštandardnom období rôznymi „online protézami“, ale snažili sa prijať toto obdobie ako výzvu na osobnostný rast

RECITÁTORI V. kategória

Radšej niečo, ako nič

Ivana Švandová; I. Krasko, M. Válek, J. Ondruš: Zmráka sa na zemi a v studni

Čo ma zaujalo na predlohe: Až trýznivá mystika noci, pohlcujúca hĺbka studne, ale jasná zem pod nohami...

Korona prípravu môjho prednesu neovplyvnila nijako.

Online HK: Virtuálna realita ako jediná možná realita dnes ... na odprezentovanie umenia ... je krásne využitý priestor.

Prečo pokračovať v kultúrnych aktivitách: Je to závan esencie človeka z obrazovky počítača, a to je veľa...

Lukáš Frankovič; J. Nielsen: Fitness štúdio

Predloha: Po prečítaní vo mne vyvstala jediná otázka: Čo je toto za psycho? A práve to bol dôvod zvolenia akurát tohto náročného kúska. Zaujal ma slobodou výkladu nekonečným množstvom možností práce s predstavivosťou a kontextom aktuálne prežívaných čias.

Korona: Vďaka nej som mal množstvo času na výber textu a jeho spracovanie z každej strany. Dopomohla k tomu aj sociálna izolácia, ktorej má podľa mňa v posledných týždňoch každý priam po krk.

Videoprenos nikdy nenahradí živý kontakt človeka s človekom. Avšak, veľmi oceňujem, že sa niečo deje a organizátori sa na tento ročník nevykašľali a online cestou to so ctou zvládli. Akýkoľvek hnev či frustrácia z prežívania danej situácie nesmie nikomu vziať radosť z toho, čo je v nás a čo nám nikto nikdy nezvezme - povznášanie ducha prostredníctvom umenia.

Prečo pokračovať: Nedávno som dostal otázku: Kedy vás už konečne opäť niekde uvidím? (...) Ved' nám vzali to, pri čom si najlepšie vieme oddýchnuť. Kultúru. Jedným z mnohých aspektov kultúry je uvoľnenie z dennodenného napätia. Pokračovať v kultúrnych aktivitách v akejkoľvek dobe je preto nesmierne dôležité. Navyše, deficit kultúry vedie k rastu napätia v spoločnosti.

Jozef Bajnok; S. Alexejevič: Koniec červeného človeka

Čo ma zaujalo na predlohe: Bola to výpoveď človeka, ktorý vraždil a hovoril o tom ako o normálnej práci. Cítil som potrebu prednesom vypovedať o krutosti a nezmyselnosti niektorých ideí.

Áno, Korona zasiahla do práce, či po režijnej stránke, či tým, že bolo málo hodín na prípravu - po krajskej prehliadke sme nestihli dopracovať niektoré pripomienky poroty.

Online Myslím si, že v danej situácii je toto riešenie

najvhodnejšie, aj keď prichádzame o priamy kontakt s publikom, porotou, no a aj s priateľmi, na ktorých som sa vždy tešil. Tak aspoň takto ich všetkých chcem pozdraviť.

Prečo pokračovať: Aby ľudia v týchto zložitých časoch prišli na iné myšlienky, a aby ostali pozitívne naladení.

a hľadanie zmyslu toho čo robia a žijú tam, kde sú a s možnosťami, ktoré majú k dispozícii.

ONLINE VÝHODY-NEVÝHODY/ Online prenos akéhokoľvek vystúpenia pre mňa nikdy nenahradí živú umeleckú komunikáciu, napriek tomu sa k ním snažím byť vnímavý akoby z pozície divadelného diváka a nie televízneho alebo online pozorovateľa.

Umenie nič nezastaví

Ján Mikuš/ Režisér, scenárista, klaun a ilustrátor. Je zakladajúcim členom o.z. Diera do sveta - kultúrneho centra, kaviarne s kníhkupectvom v Liptovskom Mikuláši, režisérom nezávislého Divadla Gaspar.ego. Vytvoril postavu John Clown, s ktorou sporadicky účinkuje na rôznych podujatiach. Od roku 2014 pracuje ako zdravotný klaun pre Clown-doctors, n.o. Červený nos.

PREČO POKRAČOVAŤ/ Je veľmi dôležité pokračovať v tvorbe akéhokoľvek umenia, umenie nezastaví nič, vždy tu bolo a vždy sa vydralo na povrch a to v akejkoľvek dobe a situácii. Považujem za dôležité je, aby sa umelci, interpreti prispôbili, boli na seba a na svoju tvorbu ešte náročnejší a závažnejší, aby reagovali na súčasný i minulý svet a tlmočili svoje pocity.

ODPORÚČANIE MLADÝM/ Dôležitá je psychohygiena. Sám s tým mám problém. Odporúčam pohyb a akúkoľvek fyzickú aktivitu. Upratovanie nielen svojho najbližšieho okolia, izby, komory, ale aj svojej duše. Odporúčam bláznivé nápady, napríklad, bez veľkej prípravy, aranžovania a make upu pustiť takzvané živé video na fb alebo instagrame a povedať nahlas: "Ahojte kamaráti, ako sa máte, som tu a som obyčajný, obyčajný."

Nikoleta Palkovičová; D. Majling: Osud občas nadeľuje aj oboma priehřtiami

Text ma zaujal hlavne svojím, občas až čiernym humorom. Tiež sa mi páči, s akou ľahkosťou je tento tragikomický príbeh napísaný.

Korona: Príprav bolo menej ako zvyčajne, ale boli o to intenzívnejšie.

Online: Keďže sa tento rok veľa podujatí zrušilo, som naozaj veľmi rada, že organizátori HK to nevzdali. Samozrejme, prídeme o skvelú atmosféru a o napätie pred výstupom, ale je lepšie niečo, ako nič. Teším sa, že žiadna korona Hviezdoslavov Kubín nepoloží :)

Kultúra bola neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou každej spoločnosti pred pandémiou a nemalo by to byť inak ani počas jej trvania.

Iveta Kloptová; V. Rozenbergová: Výbuch ako prúdka exotermická reakcia

Predloha ma zaujala svojou obyčajnosťou.

Korona moju prípravu ovplyvnila najmä v tom, že nebol stanovený presný termín celoslovenského kola. Prestala som sa kontinuálne pripravovať a až nedávno prišiel mail, že kto chce, môže poslať video do 2 dní, čo samozrejme vidno na kvalite výstupu, pretože som sa k tomu vrátila po 2 mesiacoch. Nabudúce sa budem pre istotu pripravovať priebežne :)

To najkrajšie na HK je, že tam môže, stretnúť veľa kamarátov, ktorých inde nestretnem, takže hlavne mi chýba ľudský kontakt a potom ešte javisko, lebo je to úplne iné prednášať doma v izbe a na javisku pred divákmi a vymieňať si s nimi emócie. Samozrejme, keď sa nedá inak, človek je vďačný aj za takýto spôsob sprostredkovania umeleckej činnosti.

Prečo pokračovať: Pretože pre človeka je umenie také prirodzené ako dýchanie. Jediný rozdiel je v tom, že ho navyše robí aj šťastnejším. Umenie si vždy nájde svoju cestu a to je dobre.

Angelika Horváthová; P.O. Hviezdoslav: Anča

Prečo Anča: Pri hľadaní textu som sa začala pohrávať s myšlienkou, ktorú do mňa vsadila Z. Kolejčáková: Čo tak Hviezdoslav? Prvý moment bol spojený s rešpektom až obavami, predsa len, v pamäti a podvedomí som mala spomienku na náročnosť jeho tvorby. Nabrala som ale rôzne knihy doslova do náruče a začala som čítať. Keď som narazila na Anču, skutočne som začula hudbu.

Hudbu veršov, slov, scény, srdc matky i dcéry, nádhernú gradáciu a - tvrdý pád do reality. Moje vnútro ožilo, žilo a vzápätí zomrelo. A keď som si v duchu rozoberala aktuálnosť témy pre mládež, rodičov, paralelu s dnešnou dobou, vedela som, že už nič iné recitovať nemôžem.

Korona zamiešala karty s časom. Bežne akýkoľvek umelecký prejav zraje, pracuje, žije. Prerušenie tohto procesu som nevnímala pozitívne, zvlášť, keď doňho vstupovali spoločenské problémy nabalujúce sa na náš bežný život. Bežný postup známy z minulých rokov je určite vyhovujúcejší.

O dušu viac

Katarína Mišíková Hitzingerová/

Mala som sa volať Michaela. Moja mama totiž verila (a možno aj stále verí) na to, že ľudia s rovnakými iniciálami budú šťastní, spokojní, milovaní, jednoducho bude sa im dariť. Na poslednú chvíľu som pri svojom krste dostala meno Katarína. Po starej mame. A bola som šťastná, spokojná aj milovaná (aj som). Keď som mala osem rokov, nacvičovala som si podpis. Nie hocikajký. Spisovateľský. Kniha a písanie som nikdy nevymenila za bábičky, frajerov a iné. Pribudlo k tomu divadlo. A to pre mňa znamenalo, že pre veľa ľudí budem divnou, ale ja budem šťastná. Lebo robiť to čo vás baví, a robí šťastnými a dobrými ľuďmi - tomu sa nevyrovná žiadna výhra v lotérii ani virtuálny svet.

PREČO POKRAČOVAŤ V KULTÚRNYCH AKTIVITÁCH/ Kultúra nám podáva duchovnú potravu. Bez duchovnej potraviny by sme sa stali strojmi, Čapkove R.U.R by sa naozaj odohralo. "Národ bez kultúry nežije, ale len živorí, stráca vzťahy ku kultúram iných národov a svoje miesto v dejinách." (Břetislav Kafka)

ODPORÚČANIA AKO PREŽIŤ BEZ PSYCHICKEJ UJMY/ Verím tomu, že mladí recitátori a recitátorky majú vďaka dámam ako sú poézia a próza omnoho viac, než tí mladí ľudia, ktorí tieto dámy nepoznajú. Pretože poznať ich, znamená byť na tom najlepšom rande svojho života, na tom najlepšom vystúpení, na tej najlepšej a najchutnejšej káve alebo čaji. Interpretátori divadla poézie majú o jednu dušu viac - tú divadelnú, ktorú treba v tomto čase kŕmiť všetkým tým, čo sa nestihlo predtým. Vydržte, dobre bude, lebo keď si tak poviete, i tak bude :)

ONLINE VÝHODY-NEVÝHODY/ Jedinou výhodou je možnosť "šípok" - pretáčania, vrátenie.. Nevýhody - divadlo má jedinečnú schopnosť - búra steny, hranice, mantinely.. Keď je živé naživo vonia i smrdí, vytvára zimomriavky v každej bunke vášho ja. Vytvára moment, kedy neexistujú "šípky", existuje len "tu a teraz".

Online: Tieto dni, čítajúc rôzne statusy umeleckých telies o otvorení-neotvorení sa do on-line priestoru, som prijala jednu myšlienku. Divák JE neoddeliteľnou súčasťou prednesu, divadla, koncertu... Tvorí predstavenie. Cítiť diváka je úžasné. Je fantastické, že pracujeme aspoň takto, online, vďaka všetkým, ktorí do toho išli. Ale nesmierne sa teším na moment, keď budem stáť pred živým obecenstvom. Ono nevie, ale je umelcovou batériou. Vďaka, diváci!

Práca akéhokoľvek druhu musí pokračovať. Možno iným tempom, s novou kvalitou, zmenenými cieľmi, ale je potrebné, aby sme žili, fungovali, tvorili. Umenie, prednes, divadlo je predsa našou súčasťou.

Alfréd Tóth; S. Plath: Lady Lazarus

Prečo Plathová: Poéziu Silvie Plathovej poznám už dlhšie a na minulom ročníku HK. som si mohol vypočuť báseň Oco, ktorú recitátorka podala famózne. Báseň Lady Lazarus som si vybral, pretože ma hneď zasiahla, reflektovala moje problémy neustáleho boja a únavy v živote, ktorú v určitom období pociťujem. Chcel som sa ponoriť do jej pocitu a súznieť s ňou a byť slobodný.

Korona: Dovolím si tvrdiť, že korona do mojej prípravy nezasiahla nijako. Na texte sme robili od leta a pravidelne som navštevoval moju majsterku slova. Nepatrím k ľuďom, ktorí vedia mať hodinu prednesu cez kameru. Text rád riešim z očí do očí. Pandémia mi umožnila sa tešiť z týchto maličkostí a zobrať zodpovednosť do rúk, keďže moja učiteľka slova je riziková skupina.

Online platforma: Som rád, že sa nepreruší štafeta HK. Radšej niečo ako nič, aj keď mi je ľúto, že nestretnem svojich kolegov recitátorov a nebudem si vymeniť postrehy. Ale aspoň touto online cestou prenesiem svoj odkaz a emócie svetu.

Prečo pokračovať: V tejto pandemickej situácii sa ukazuje, že to, čo berieme ako samozrejmosť, sa môže náhle stratiť. Kultúrne aktivity prebiehajúce online, ako sú čítačky, koncerty a podobne, umožňujú aspoň aký-taký dotyk s krásnym, pod ktorým sa duch človeka zjemňuje a jeho vnútorná bytosť nestojí, nekamenie na mieste. Inými slovami nemáme pocit, že sme v izolácii.

Pripravil: Dušan Jablonský

Hodnotenie V. kategória poézia

Lukáš Frankovič, Spišská Nová Ves | Jóanes Nielsen: Fitness štúdio

Keďže ide o autora z Faerských ostrovov, očakávali by sme špecifickú, jedinečnú báseň s obrazmi mora či severskej mentality, prekvapuje témou, ktorá svedčí o globalizácii a univerzalizácii súčasného sveta. Obraz i fakt, že „zem horí“, sa dotýka všetkých jej obyvateľov. Všetci sa vyrovnávame so zmenami životného štýlu, hodnôt, technológií. Ako sa k nim stavia citlivý básnik a intelektuál? S „útrapami z rozumu“ vypovedá o paradoxoch a zbytočnostiach dnešnej doby, ktoré ničtia Zem i človeka. A recitátor? Ten vo svojej výpovedi k prednesu uviedol, že mu ide o „spoveď človeka trpiaceho na syndróm vyhorenia neschopného sa pre nič nadchnúť“. Z uhla istej beznádeje a zbytočnosti vychádza aj primárna rovina zrelého vyváženého prednesu, ktorý neapeluje, ale obyčajnou vecnosťou kolorovanou sarkazmom ohromuje. Recitátor (až na drobnosti) logicky precízne vykladá obsah básne a kritickým postojom jasne komentuje jednotlivé fakty i obrazy. Okrem obsahu dobre zvládol aj voľný až prozaizujúci verš. Vycítil nielen jeho ohraničenia, ale aj jeho plynutie, navyše vedel spojiť melodickosť a rytmus s intonáciami súčasného hovoru. Zvukovosť recitátorovho prednesu tak bola schopná príjemne previesť poslucháča aj bezútešnou realitou. (jč)

Angelika Horváthová, Senec | P. O. Hviezdoslav, Anča

Angelika Horváthová je recitátorkou, ktorá disponuje veľkou vnútornou energiou a rásnym emocionálnym nasadením. Jej tvorivý zápal v interpretácii balady, obrovská škála použitých výrazových prostriedkov a navodenie výrazne folklorizujúcej atmosféry nenechali poslucháča chladným. Angelika predviedla široký diapazón fonických polôh a tiež precíznu prácu s technikou reči, ktorá jej pomohla zrozumiteľne artikulovať archaizmy príznačné pre Hviezdoslava. Kladne hodnotím aj prácu s refrénom básne. Jeho rôznorodé interpretačné polohy súzneli s prežívaním hlavnej hrdinky Anči, alebo jej matky. Recitátorka text dramaturgicky upravila. Túto úpravu nepokladám za šťastný krok. Ponechala prevažne priamu reč postáv a rozprávačské pasáže príliš oklieštila. Nedozvedáme sa napríklad prečo je Anča „chudóbka“ a prečo je v pozícii vydedenca zo spoločenského pohľadu. Niet pochýb o tom, že Angelika Horváthová má herecký talent, no sústredenie sa zväčša na štylizované až patetické polohy postáv často zapríčini rozpad celkovej myšlienkového výpovede a absenciu potrebného odstupu recitátora od textu, ktorý interpretuje. (mkm)

Renata Jurčová, Levice | Ján Buzássy: Scherzo

Renomovaná recitátorka predniesla tretiu zo štyroch častí poémy Plán už temer klasika slovenskej poézie ako istú bilanciu ľudského života, no ešte stále aj hľadania jeho zmyslu. Vekom, životom, štúdiom, umeleckou i recitátorskou skúsenosťou je interpretka pripravená na myšlienkovú i kompozičnú náročnú básne. Pri výstavbe prednesu jej pomohol najmä obraz stareny, ktorá už rekapituluje život, zvažuje jeho hodnoty, no ešte stále žije a koná. S načrtnutou postavou – symbolom – sa recitátorka do istej miery stotožnila a prednes sa tak stal ich spoločnou ľudsky silnou výpoveďou, ktorú recitátorka dosiahla intenzívnym vnímaním a precíznym odovzdávaním filozofických výpovedí, obrazov, aj emocionálnym zaujatím za hodnoty života. Plastickou dynamikou tak priniesla nielen zážitok z poznávania plynutia života, jeho permanentného vzniku, zraniteľnosti a pomínutelnosti, ale aj zvukovo lahodný tok veršov v obrazových celkoch. Spojenie s lyrickou postavou však predsa len nie celkom umožňuje vyjadriť širší nadhľad recitátora i dobový kontext vzniku básne či iné výrazové a filozofické roviny, ktoré núka napríklad postava pastiera či samotný názov básne. (jč)

Terézia Pravdová, Trnava | Wislawa Szymborska: Koláž zo zbierky 49 básní

Terézia Pravdová si vytvorila svoj prednes z koláže dvoch básní poľskej poetky Wislawy Szymborskej. Druhá zo spomínaných básní,

Dojímavá snaha

Alena Leľková/ Režisérka a dramaturgička začínala ako učiteľka na Základnej umeleckej škole v Humennom v literárno-dramatickom odbore, kde založila Detský divadelný súbor Masky, ktorý sa každoročne umiestňoval na popredných miestach v celoslovenských súťažiach detských divadelných súborov a úspešne reprezentoval Slovensko na medzinárodných festivaloch. Ako režisérka hostovala vo viacerých slovenských divadlách.

PREČO POKRÁČOVAŤ/ Je dôležité pokračovať vo všetkom, čo máme radi. Kultúra a umenie kultivujú človeka. V tejto zložitej spoločenskej situácii plnej negatívnych správ so žiadnou istotou, kedy sa definitívne skončí, je každý odklon nášho myslenia smerom ku kráse, radosti a tráveniu času v spoločnosti rovnako naladených ľudí je len ku prospechu všetkým. Hoci len online.

ODPORÚČANIA AKO PREŽIŤ BEZ PSYCHICKEJ UJMY/ Mne veľmi pomáha pobyt v prírode. Každý deň, za každého počasia sa tam snažím stráviť aspoň nejaký čas. Vyvetrať si hlavu, nasať pokoj, poprechádzať sa, vystúpiť na nejaký kopec - to všetko ma odpútava od starostí a napätia. Odporúčam napriek všetkému stretnúť sa na čerstvom vzduchu s kamarátom, prejsť sa s ním, porozprávať sa, čo nás teší, trápi, dať si spolu niekde na terase teplý čaj... Osobné kontakty, aj keď maximálne opatrne a orúškované, sú veľmi oszňné pre dušu človeka a vonku na vzduchu aj pre našu imunitu.

ONLINE VÝHODY-NEVÝHODY/ Samozrejme, zážitok z kontaktu s účinkujúcimi, spoločne prežitý čas v momente predstavenia nič nenahradí. Ale na druhej strane ma doslova dojíma snaha kolektívov i jednotlivcov, hoci aj týmto spôsobom, podeliť sa s nami o to, na čom dlho pracovali, čo ich tešilo, na čom si dali záležať a bolo to pre nich istý čas dôležitý. Iste, ak sa na to pozriem čisto egoisticky, má

Prejav v úrade nálezov, nemala zásadné opodstatnené miesto. Nerozumela som práve tejto voľbe a aj minútaz naznačovala, že prvá ukážka, Rozhovor s kameňom, by bola postačujúca na reprezentáciu recitátorky. V poradí druhá báseň pôsobila trochu pateticky. Terézia v nej zbytočne pridávala tragickosť už bez tak smutným faktom, ktoré spomínala („súrodenci mi zomreli“, „kostička slávi vo mne výročie“, „rozvíal vietor“, a pod.). Naopak, v Rozhovore s kameňom ide o veľmi kultivovaný, presný prejav. Recitátorka šikovne diferencuje opakujúci sa refrén „Klopem na dvere kameňa, to som ja, vpusť ma“. Téma uzavretia citov do akéhosi kameňa a snaha otvoriť emócie druhému človeku sa zdá byť Terézii blízka, básni rozumie a dokáže ju aj odovzdať divákovi. Prijala by som však vytvorenie väčšieho kontrastu medzi „kameňom“ a „ja“, ktoré najmä zo začiatku môže byť aktívnejšie vo svojej snahe kameň „otvoriť“. Celkovo oceňujem citlivý a hlbavý prístup interpretky. (ah)

Ivana Švandová, Šurany | Ivan Krasko, Miroslav Válek, Ján Ondruš: Zmráka sa na zemi a v studni

Dômyselná kompilácia silných básnických textov vytvárajúcich komplexný obraz o bezútešnosti sveta. Baladický tón, veľmi presné členenie, po celý čas cítíme napätie a naliehavosť, možno by pomohlo mierne skrátenie páuz. Existuje nádej? Zvolávame duchov krajiny a podzemných rytierov na záchranu, alebo len na stanovenie diagnózy? Vyvrcholením je formálne aj významovo ten „Pááááád“ a následná bezduchosť. Naozaj? Nedokážeme odstrániť žabu na prameni? Je bezradnosť a uplakanosť v zvolenom tóne na mieste? Recitátorka si vybrala tú bezradnosť to zmrákanie, ten pesimizmus a aj keď s ňou bez výhrad nesúhlasím, je to prednes, ktorý človekom dokáže pohnúť. (rv)

Alfréd Tóth, Košice | Sylvia Plath: Lady Lazar

Ťaživej poézii Sylvie Plath v básni Lady Lazar, ktorá spadá nie len do najplodnejšieho poetkinho obdobia, ale i do poslednej fázy jej zápasu s depresiou a suicidalnými myšlienkami, sa A. Tóth zhostuje v introvertnej polohe, naznačujúc okrem fažoby daného stavu i istú rezignáciu na možnosť jeho riešenia. Trpká ironia je striedaná bezmocnosťou i snahou o akúsi spoveď, vysvetlenie postoja „nepriateľstva“ so životom. Práve stredná pasáž retrospektívy („Keď sa to stalo prvý raz...“) vyznieva v interpretácii najautentickejšie, možno i preto, že sa sem recitátorovi podarilo vniesť aspoň nepriamo podtón tragiky, kde „radosť zo zániku“ je zúfalstvom z nemožnosti radosti zo života. Posledná päťna prednesu by si možno ešte žiadala prepracovanie, väčšiu kontinuitu a jasnejšie smerovanie k pointe. Záverečné nemé gesto „križa“, ktoré evokuje i vystavenosť a bezmocnosť, by bolo možno katarznejšie bez dodatku „hltania“, ktorý istou naturalistickou ruší predošlé smerovanie. (sp)

Hodnotenie V. kategória próza

Jozef Bajnok, Jastrabá | Svetlana Alexijevič: Koniec červeného človeka (Časy zo secondhandu)

Recitátora očarila tvorba bieloruskej novinárky a spisovateľky Svetlany Alexijevič. Vo svojej dokumentárnej a literárnej tvorbe sa zväčša opiera o zbieranie príbehov reálnych osôb, ktoré sú svedkami vyhrtených životných situácií. Interpret preferuje dramaturgiu, cez ktorú môže akcentovať zvnútornenú osobnostnú výpoveď. Ak sa takýto typ textu stretne s výsadbami Jozefa Bajnoka akými sú civilný hlbavý až filozofujúci prejav a rozprávačsky talent, dobrý výsledok sa zdá byť zaručený. Spoliehať sa len na textovú predlohu a jej emocionálne naplnenie však nestačí. Pri výstavbe celku musí recitátor kalkulovať s pozornosťou poslucháča. Dôležitá je sústredená analýza, výstavba napätia, hľadanie prekvapivého momentu, tlmočenie vlastného postoja k danému textu i celkovému kontextu. Možno by sa žiadalo odkryť symbol sekery, ktorá prežije svojho majiteľa.... I napriek miestami nezrozumiteľnej artikulácii som sa vďaka prednesu Jozefa Bajnoka ponorila do dilemy a pocitov „červeného človeka“. Ďakujem mu za to. (mkm)

Iveta Kloptová, Ružomberok | Vanda Rozenbergová: Výbuch ako prudká exotermická reakcia

Zaujímavý výber textu priniesla recitátorka Iveta Kloptová. Sondu do vzťahu jednej rodiny, v ktorej je otec tyranom, spracovala veľmi citlivo a chvalabohu sa jej podarilo vyvarovať sa pátosu. Išlo o pútavý prednes, ktorý zaujal najmä svojou témou a jednoduchosťou. Miestami však prejav pôsobil jednotvárne. Už od začiatku cítime jednu emóciu, obrovský smútok, hoci prvotný príbeh o paradajkovom pretlaku ešte vôbec nemusí divákovi prezrádzať skutočný charakter daného muža. Hoci ide o vážnu tému, neznamená to, že sa recitátorka nemôže občas pousmiať, vytvoriť aj kontrast, a nechať vyniknúť mužové boľavé poznámky či vyhrážky. Z muža-Jazdca by mal ísť väčší strach, ktorý by síce nemal byť agresívny, ale určite bezcitnejší a cynickejší. Bolo by prínosné vybudovať v príbehu viac napätia, prinášať do situácií ešte viac tajomstva (napr. pred momentom, kedy chce žena vystúpiť z auta za jazdy). Oceňujem však, že interpretka si držala od témy odstup a neskĺzla k prehnanej expresivite, ktorá by textu určite nepristála. (ah)

Alex Madová, Bratislava | Ivana Dobráková: Žiť s Petrom

Mimoriadne precízne vypracovaný prednes o infekčnosti šialenstva na pôdoryse intímnej vnútornej výpovede. Neuveriteľné, až herecké stotožnenie sa s postavou, strhujúci príbeh, nedýchame, pri čom necítíme žiadne neprirodzené tlačenie na pílu, naopak, striedme, ale veľmi presné používanie mimojazykových prostriedkov, pohľad upretý na jedno miesto, kostým dotvárajúci dojem intímneho priestoru. Láska, manipulácia, vzbura proti nej, agresia až napokon kapitulácia - tu nejde len o psychickú chorobu, ale pochopiteľne o viac než šialenstvo. Mimoriadny zážitok, škoda, že iba sprostredkovaný technikou. (rv)

Nikoleta Palkovičová, Malacky | Daniel Majling: Osud občas nadeľuje oboma priehrátkami

Parafrázy či fejky ruskej literatúry potrebujú interpreta, ktorý má zmysel pre humor, nadsádzku aj brak. Recitátorka tieto požiadavky už v minulosti niekoľkokrát preukázala úspešnými prednesmi, stalo sa tak aj v tomto prípade. Je rozprávačkou a recitátorkou konkrétnej výraznej predstavivosti, hry s detailom, nečakaného prekvapenia. Herecké skúsenosti jej otvorili väčší výrazový diapazón, slobodnejší a uvoľnenejší rozprávačsky prejav i komunikáciu s divákom. Donúti ho, aby ju nielen počúval, ale aj s napätím očakával prezradenie tajomstva nasledujúceho slova a následne ho prekvapí niečím celkom nečakaným. Prítom sa dôsledne drží textu, rešpektuje autorov štýl. Deje sa tak aj pri rozprávaní príbehu patológa, ktorému do života bez lásky vstúpi nečakaný telefonát vzrušeného, no nedokončeného citového vyznania. Pátranie po ňom odhaluje tragédiu aj banalitu života, prednesu však napriek zaujímavým peripetiám, ktoré sprevádzajú vývoj príbehu, akoby chýbala údernejšia pointa. Recitátorka sa totiž vzdala zrejme z časových príčin epilógu, ktorý priniesol ďalší zvrät aj vysvetlenie nadpisu poviedky. Dramaturgickým zásahom tak oslabil dosah príbehu i svojho prednesu. (jč)

to svoje výhody, keď si doma v teplých papučkách, pod dekou človek popíja čaj a pritom si pozrie peknú inscenáciu. Ale ako vyššie píšem, živý kontakt je najviac:-).

Súčasť integrity

Peter Weinciller/ Ako režisér sa podieľal na príprave mnohých divadelných inscenácií, spolupracuje s viacerými slovenskými profesionálnymi scénami, venuje sa tiež hudobnému divadlu a réžii muzikálov. Okrem toho sa venuje pedagogickej príprave mladých hercov. Mnohé jeho inscenácie boli ocenené na domácich i zahraničných festivaloch.

PREČO POKRAČOVAŤ V KULTÚRNYCH AKTIVITÁCH/ Umenie a kultúra musia byť kompatnou súčasťou integrity osobnosti. Bez nej ostaneme síce nasýtení, ale duchovne vyprázdnení a hladní. Zdravotníctvo, ekonomika, právo sú potrebné, ale umenie je identita. Sebaidentita. Identita národa ako takého. Treba robiť všetko preto, aby bolo čo najviac osvietených zodpovedných, ktorí chápú, že bez podpory kultúry (hmotnej i morálnej) sa stratíme v spleti globalizácie a virtuality.

ODPORÚČANIE MLADÝM AKO BEZ UJMY PREŽIŤ/ Zmyslupne využiť čas. Čítať. Nasávať. Zbierať inšpiráciu. Ak nadíde čas voľného, bude špajza plná a bude z čoho čerpať. A občas vyliezť na nejaký kopec alebo vrch. Človek tak nestratí nadhľad.

AKO SA HODNOTÍ ONLINE/ Divadlo je živé umenie. Rovnako aj prednes. Potrebuje živý kontakt medzi hercom/prednášajúcim a divákom. Iné je umenie filmové alebo televízne. Živé umenie sa ťažko sprostredkúva online. Online priestor ho robí mŕtvym. Chápem, že súčasná situácia je zložitá. A pevne sa naďejám, že len dočasná. A, že takéto núdzové riešenia budú čoskoro minulosťou.

Rozhovor s režisérkou Beinou Reifovou Divadlo FALANGÍR, Kostolište; S. Plath: Óda na posteľ, réžia: Beina Reifová

Čím zaujala predloha

Autorku literárnej predlohy Sylviu Plath sme doposiaľ poznali prostredníctvom diel ako Ariel, Sklenený zvon, Hrana a svojím spôsobom aj cez tvorbu jej manžela Teda Hughesa. Dostala sa nám však do rúk kniha pre deti Čarovný oblek Maxa Nixa, plná radosti a vrúcnosti, fantázie a hravosti. Kniha, ktorá deťom „sedí“. Potešili sme sa aj, že máme možnosť predstaviť tvorbu a osobnosť Sylvie Plath práve takto.

Ako korona ovplyvnila prípravu inscenácie

V celej podstate. Predstavenie sme mali rozpracované, no a tak ako nám korona brala, tak nám prinášala aj nové vzácnosti. Možno práve vzácnosť vzájomného fyzického stretnutia bola svojím spôsobom aj dobrá lekcia. Do budúca však nebudeme s deťmi schopní inscenovať v týchto podmienkach.

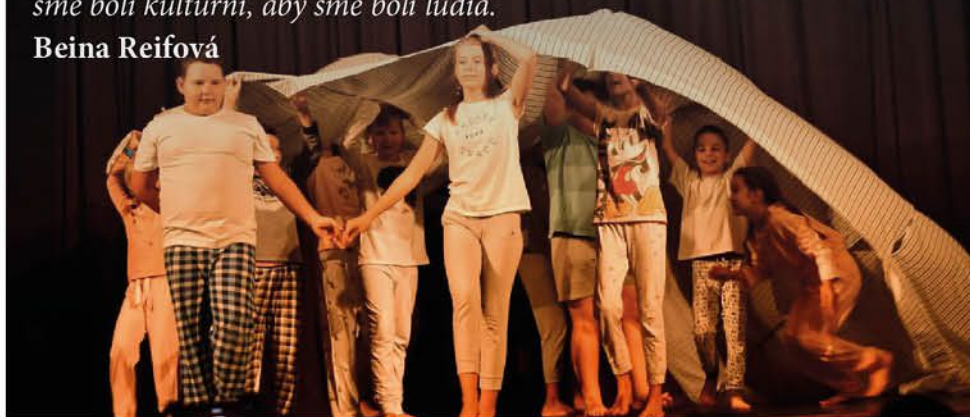
Názor na presun umeleckých aktivít do online priestoru

Divadlo je pre nás bytostná záležitosť herca a diváka. Inscenačnú tvorbu vnímame rovnako intenzívne duševne ako aj fyzicky. Online priestor využívame na prípravu prednesov a „čítačky“. Veríme, že ide o stav dočasný, lebo takto nevieme dýchať. Tri detské súbory tvoria deti, ktoré sú 6 až 8 hodín denne v školskom online priestore a inšpirovať deti pre ďalšie dve hodiny dvakrát týždenne nevnímame ako dobré. Pre presun našich súborových aktivít ide o značne obmedzujúci priestor. Usporiadať však online prehliadku v tomto roku vnímame ako dobrý krok, ale nevidíme ho do budúca pre deti ako perspektívny, atraktívny a motivačný.

(dj)

Kultúra je definovaná ako „komplex špecifických duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych črt spoločnosti alebo sociálnej skupiny, ktorý zahŕňa spolu s umením a literatúrou aj spoločný spôsob života, životný štýl, hodnotový systém, tradície a vieru“. Nielen v súvislosti s pandémiou, ktorá predviedla naše „črty“ nekompromisne ale existenčne, vo svojej podstate, potrebujeme priestor pre kultúru, aby sme boli kultúrni, aby sme boli ľudia.

Beina Reifová

Hodnotenie Óda na posteľ

Fantastická hravá báseň Sylvie Plathovej inšpirovala deti zo súboru Falangír a ich režisérku k hravej inscenácii. Pätnásť detí pod perinou (pozor, z toho takmer polovicu tvoria chlapci!) sa na nás doslova vyvalí s nutkavou potrebou zistiť, ako všelijako by nám mohla naša posteľ poslúžiť.

Autorka nabáda deti k fantázi a priam nabáda k javiskovej kreativite. Deti, ktoré pravdepodobne ešte nie sú v súbore dlho, si pri stavbe ponorky, vesmíru, automatov na pečené kurčatá či tanko-posteľe vyskúšajú výrazové možnosti svojho tela, reči, skupinovej tvorby, zborovej recitácie i sólo prejavu.

Nenechajú sa autorkou obmedzovať, vo svojich scénických nápadoch sa posúvajú k novým vtipným pointám, ktoré bavia nielen ich, ale aj diváka. Občas sa v kolektívnej energii, buchote stratí replika, občas sa spoločne zaseknú, akoby zabudli, čo má nasledovať, ale to sa dá skúšaním určite vylepšiť a tých možností tento rok predsa len veľa nebolo. Hlavné je, že si javisko v istote kolektívu užívajú, pôsobia smelo a presvedčivo. Priam z nich srší ako ich to baví a my budeme silno držať palce, aby im to dlho vydržalo a tešili sa na ďalšie ich inscenácie.

Alena Lelková, porotkyňa

Metodici to zvládli, politici nie

Zostávajú v zákulisí, ale bez nich by žiaden veľký Hviezdoslavov Kubín nebol. Metodici regionálnych osvetových stredísk robia mravčiu prácu – organizujú okresné a regionálne kolá, pestujú si recitátorov a spolupracovníkov, aby potom na vrchole sezóny ponúkol Hviezdoslavov Kubín to najlepšie, čo sa v slovenských regiónoch objavilo, urodilo. Nebyť ich, nebolo by celoštátne kolo tým čím je – vrcholnou prehliadkou najlepších umeleckých prednesov, divadiel poézie a detských recitačných kolektívov. Ako sa im podarilo urobiť maximum aj v tomto nezvyčajnom pandemickom ročníku?

Slávka Prevendarčíková, Regionálne osvetové stredisko v Leviciach:

Ako sa organizoval pandemický HK/

Sme šťastní, že sa nám podarilo pripraviť aspoň tri prehliadky. Okresnú prehliadku Hviezdoslavovho Kubína v IV. a V kategórii a detských recitačných kolektívov a divadiel poézie (v jeden deň), a dve krajské: IV. a V. kategória a DRK (dva dni). Prehliadky sa nám organizovali dobre, samozrejme vždy záleží aj od okolia, od vzťahov s inštitúciami, ktoré nám poskytli priestory, s metodikmi, vedúcimi súborov, recitátormi, porotcami. A keďže vzťahy sú výborné, a je vôľa a ochota, neboli žiadne problémy. Aj napriek pandémie sa nám podarilo vytvoriť a zabezpečiť podujatie, ktoré neodmysliteľne patrí k celoslovenskej súťaži prednesu poézie a prózy, nehovoriac o tom, že toto podujatie je jediným, ktoré zachováva vzťah a kontinuitu vzdelávania v poézii a próze, špeciálne aj v spracovaní poézie dramatickou formou. Pozitívne hodnotíme aj prístup a spĺňanie opatrení u účinkujúcich, ktorí sa správali zodpovedne.

Čo sa týka absencie iných podujatí ako napríklad divadelné workshopy, snažili sme

Rozhovor s režisérkou Maricou Šiškovou DDS DRIM pri UŠJ. Rosinského, Nitra; H. Torvundová a M. Kanstad Johnsenová: Ja som Tyra, režia: Marica Šišková

Čím zaujala predloha

Mám rada severskú poetiku. Je pre mňa čistejšia, jednoduchšia, ale akoby išla viac k jadrú. Bez príkras. Predlohu - knihu od Helge Torvund: Vivaldi som si zamilovala hneď, ako som ju chytila do ruky. Svojou krehkosťou, úprimnosťou. Zaujala ma i jej výtvárná stránka. Otázkou bolo, či toto nadšenie budú so mnou zdieľať i deti. Zo začiatku sme si z knihy len čítali, skúšali pracovať s príbehom, témou, nevedela som, do akej miery im Tyra bude blízka. Deti v skupine majú o 5-7 rokov viac ako Tyra v príbehu. Bude to pre nich ešte aktuálny problém? Zistili sme, že je. Že každý z nich sa dotkol tejto témy osobnou skúsenosťou. Niektorí viac a niektorí menej. Na rôznych stranách - brehoch šikany. Bolo o čom hovoriť. A niektoré veci sa nahlas hovorili dosť ťažko. Dost ťažko sa hľadali odpovede PREČO.

Ako korona ovplyvnila prípravu inscenácie

Dost podstatne, ako, samozrejme, celý náš rozbehnutý život. Keď sa v marci zatvorili školy, inscenáciu sme nemali dokončenú. Čo sa dalo, to sme riešili online hodinami, ale vedela som, a aj deti to vedeli, že to nestačí. Preto, keď sme v júni nastúpili na posledné dva týždne do školy, dobrovoľne sme si zobrali týždeň zo začínajúcich prázdnin a tak isto posledný týždeň v auguste. Tušila som, že september bude náročný a my sme mali krajskú prehliadku hneď tretí septembrový týždeň, tak sme skúšali i cez víkend. Decká veľmi chceli inscenáciu dotiahnuť do premiéry, verili jej a po pauze im divadlo dosť chýbalo.

Názor na presun umeleckých aktivít do online priestoru

Je to náhradné riešenie. Keď už naozaj nie je iná možnosť. Online priestor nikdy nenahradí ľudský kontakt, vzájomné zdieľanie, energiu medzi hľadiskom a javiskom. My v Nitre máme to šťastie, že naše metodičky Silvia Bartáková a Aneta Sedláčková využili všetky možné prostriedky a postupové súťaže sa zrealizovali. Tiež napríklad festival FAD v auguste. Bolo to neskutočne silné stretnutie. Všetci sme cítili, že sme si chýbali. Ak nie je iná možnosť, samozrejme, že sme vďační, že sa aspoň takto, virtuálne navzájom prepojíme.

(dj)

Pokračovanie v kultúrnych aktivitách aj počas pandémie je motiváciou pre tvorcov, pre deti - že získame spätnú väzbu, že naša inscenácia bude mať diváka, že sa môžeme o nej trochu porozprávať... že nestratíme medzi sebou kontakt, že sa aspoň virtuálne spojíme s tými, ktorí sú súčasťou našej komunity, že ten čas čakania, nebude úplne prázdny.

Marica Šišková

Hodnotenie Ja som Tyra

Dlhoročná systematická precízna práca pedagógov, tvorcov, režisérov literárno-dramatického odboru pri UŠJ. Rosinského v Nitre sa odzrkadľuje v ich každoročných skvelých úspechoch na rôznych domáciach i medzinárodných platformách. Môžu byť príkladom pre mnohé umelecké školy na celom Slovensku. Detský divadelný súbor DRIM, aj vďaka vysokým nárokom režisérky Marice Šiškovej, prináša na javiská témy aktuálne, vážne, provokatívne, konfrontujúce. Rovnako je to tak i v predstavení divadla poézie Ja som Tyra, podľa predlohy Helge Torvundovej a Mari Kanstad Johnsenovej: Vivaldi. Téma komunikácie - nekomunikácie. Prijímania - neprijímania. Selekcii. Inakosti. Hľadania cesty k sebe navzájom a k tomu druhému.

Keďže máme k dispozícii záznam, ktorý je dosť neostrý, veľmi ťažko sa dajú identifikovať všetky detaily. Najmä práca s „bábkami“ (ich zmysluplnosť a pod.) a mnohé drobnokresby. Čo sa však dá identifikovať, je autenticnosť prejavu detí a ich stotožnenie sa s témou. Vidno, že sú v téme doma. Nie je im vzdialená. Aby však autenticnosť výpovede bola ešte intenzívnejšia, bolo by možno dobré nevnoriť sa do problému až tak príliš vážne. Inscenácia potom neskĺzne k istej jednostrannosti a monotónnosti. Rovnaké intonácie, rovnaké tempo, rovnaká atmosféra. Detailnejšia práca s textom, jeho významom, možnosťami farieb, gradácia, dynamika, kontrast, či striedavé uvoľnenie napätia cez ironiu, sarkazmus, smiech, v ýsmech, nadhľad, pomôžu javiskovo výpoveď zbaviť prílišnej ťažkosti a ponoru len do roviny drámy. Tiež je možno dobré prehodnotiť nevyhnutnosť prítomnosti oboch scénografických prvkov - školskej lavice a „svietiacej krabice“ na scéne. Využitie „iba“ jedného z nich by bolo azda efektívnejšie.

Peter Weinciller, porotca

sa riešiť niečo formou online a našej facebookovej stránky - čítačky alebo prednesy detí z I., II. a III. kategórie. Niektoré deti hlavne zo ZUŠ nahrali svoje prednesy a my sme ich zverejňovali.

Dušan Jablonský, Stredoslovenské osvetové stredisko:

Ako sa organizoval pandemický HK/

Spočiatku šlo všetko v pohode, ako každý rok. Uskutočnili sa okresné kolá v I. - III. kategórii, ale dva dni pred konaním okresných kôl IV. kategórie, prišlo zatvorenie škôl a zákaz hromadných podujatí. Nasledovalo rozhodnutie NOC zrušiť na celoslovenskom HK prednesy detských kategórií. Aby nevyšla nazmar námaha a práca detských recitátorov, prostredníctvom našej FB stránky sme teda zorganizovali aspoň online regionálne kolo, do ktorého sa nakoniec zapojilo 24 recitátorov.

Horšie to bolo so IV. a V. kategóriou. Po uvoľnení opatrení bolo málo času na zorganizovanie okresných kôl a potom regionálneho kola, preto som sa rozhodol, že bude len regionálne kolo, na ktoré pozvem všetkých prihlásených recitátorov IV. a V. kategórie z nášho regiónu. Livestream cez facebook mohlo nakoniec sledovať viac divákov, ako v sále. Autentickú atmosféru to však, samozrejme, nenahradilo. Zorganizovať krajské kolo už nebol potom taký problém, hoci účasť bola značne poznačená pandemiou. Týkalo sa to recitátorov i divadelných súborov - z pôvodne predpokladaných 7-8 súborov sa súťaže zúčastnili len dva. Dva regióny nevyšli žiadnych recitátorov, preto sme oslovili osvetu, kde stihli uskutočniť regionálne kolá a účasť na krajskej prehliadke sme umožnili aj recitátorom, ktorí sa umiestnili na nižších miestach. Súťaž bola v konečnom dôsledku podobná ako v normálnej situácii, aj keď konkurencia bola trochu menšia. Aj z krajskej prehliadky sme vysielali livestream.

Rozhovor s režisérkou Renatou Jurčovou

DDS BICYKEL NA CESTE pri ZUŠ Levice; A. Nowlan: Purpurová vlastnosť, réžia: Renata Jurčová

Čím zaujala predloha

Inscenácia vznikla po príprave mozaiky pre rozhlasovú ukážku, ktorú som recitovala. Skladá sa z dvoch básní: Los a Záhadný nahý muž z knihy Ja, Ikarus. Táto zbierka ma nesmierne ovplyvnila, rozprávala o témach, ktoré sa ma v tomto období dotýkajú. A keďže deti, ktoré som učila v Bicykli na ceste, sa zaoberali eko tematikou už dlhšie, ponúkla som im možnosť robiť túto inscenáciu. Prizvali sme Sonju Ferienčíkovú, ktorá deti učila na workshopoch, a zároveň sme skúmali témy, čo pre nich znamená nahota, čo znamená inakosť. A to sú témy, ktoré mňa zaujímajú už dlhšie. Veď ako umelci nemáme od toho ďaleko. Nowlan veľmi jasne opisuje losa, ktorý unavený z dlhej „cesty“, prichádza do prostredia udomácneneho dobytká, ktorý sa ho bojí. Zároveň sa z neho stane pre ľudí senzácia a ani si neuvedomia, že mu ubližujú. No los neprotestuje, nebráni sa. Až do momentu jeho posledného zarevania. A presne v tom momente začína druhá báseň Záhadný nahý muž, ktorý je tiež senzáciou. Dôležitá je reakcia ľudí - ako majú potrebu starať sa do človeka, keď je iný, ako je norma. Obe básne v sebe obsahujú purpurovú farbu. Farbu kráľov. Prepojila som to kráľovským trónom ako vlastnosťou, ktorú mali pre mňa oba tieto tvory z básní.

Ako korona ovplyvnila prípravu inscenácie

Pre mňa bola korona prelomom. Rozhodla som sa už tak veľmi nepracovať v základnej umeleckej škole a toto rozhodnutie ovplyvnilo všetko, nielen inscenáciu. Ignorancia, ktorú vnímam a ktorá sa vkráda do našich životov, je fatálna. V tejto chvíli s ňou nedokážem bojovať, ale robí ma neskutočne smutnou a preto som Purpurovú vlastnosť vnímala veľmi osobne. Keď sa zrazu nemôžete stretávať, vypadnete z kolobehu, v ktorom inscenácia počas prípravy je, a potom sa po niekoľkých mesiacoch vrátite je to akoby ste ju skúšali odznova. A tak aj bolo, decká už neskúšali so mnou, ale s mojím manželom. A na poslednú skúšku som sa prišla pozrieť aj ja. Koronu vnímam ako dar, pre každého je ťažké to zvládnuť, ale je to potrasenie človekom, aby si ešte mal možnosť niečo uvedomiť, kým nebude neskoro. Otázne je, či uvidíme za okná svojej kuchyne.

Názor na presun umeleckých aktivít do online priestoru

Umenie sa neprestalo robiť a hľadá cesty, ako komunikovať so svojim publikom. Preto sa prenieslo do online priestoru. Keby som mala možnosť si vybrať, určite robím živé umenie. Ale keďže túto možnosť momentálne nemáme, je normálne, že sa to deje takto. Je to prirodzený vývoj. Môžem s tým bojovať, odmietnuť to, ale aj napriek tomu to bude. Treba hľadať cesty, ako sa veci dajú a nie ako sa nedajú. Áno, online prenosy sú iné médium ako divadlo či prednes, ale je to len iná forma kontaktu. Možno ma to len núti popremýšľať, čo a kedy dávam von. A v rámci ekológie dokončovať len veci, na ktorých mi skutočne záleží.

(dj)

Hodnotenie Purpurová vlastnosť

Divadelný súbor Bicykel na ceste z Levíc si ako predlohu svojej inscenácie vybral dve básne Aldena Nowlana zo zbierky Ja, Ikarus, konkrétne básne Los a Záhadný mladý muž. Obidve básne podobne, len cez iného protagonistu (los a nahý muž), spracúvajú tému inakosti, nášho kolektívneho strachu z nej i prekliatia byť iný. Pri čítaní básní by si mohol človek položiť otázku, ako z týchto podobne vyznievajúcich básní možno vytvoriť inscenáciu s vlastným dramatickým oblúkom. Pri sledovaní inscenácie zistíme, že to ide a dokonca dramaturgicky veľmi funkčne i režírne pôsobivo.

Herci na javisku nás postupne vedú zo živočíšnej ríše do komunity ľudí, ktorú vyruší divoké zviera - los, aby sme vzápätí pristúpili na ich myšlienku, že tvor, s ktorým sa navzájom tak veľmi vystrašili, by pokojne mohol byť aj človek. Občanov mesta poburuje svojou nahotou, až sa oni sami stanú svojím správaním voči nemu zvieratami (zúrivé ľudské pokriky sa menia na psí štekot). Nahota sa tu, samozrejme, neinterpretuje ako sexuálny exhibicionizmus, ale ako túžba človeka byť vo svojom konaní slobodný, voľný. Navádza nás to premýšľať v paralelách človek - zviera, stádo - jednotlivec, prijatie - vyčlenenie, sloboda - zviazanosť a ako blízko môže byť od jedného pólu k druhému. Jediná výtvarná rekvizita - kovový trón - neskôr ohrada pre zviera, obrovské parožie zvierateľa a v závere fyzická pripomienka ľudskej trosky kľáčickej v blate, dával celej inscenácii nadčasový rozmer pravdy starovekých eposov.

Text inšpiroval tvorcov k metaforickej výpovedi bez ilustratívnosti či popisnosti. Kultivovaným pohybom skupiny i jednotlivcov v priestore, citlivým rečovým prejavom v rôznych výrazových variáciách, premyslenou prácou so svetlom i hudbou a plynulými prechodmi z obrazu do obrazu vytvorili jednoliaty gradujúci celok, sugestívne pôsobiaci po obsahovej i formálnej stránke.

Z básní na papieri vznikla celkom nová vizuálna báseň s vlastnými nadstavbami a metaforami.

Alena Lelková, porotkyňa

Odkaz kompetentným/ Je jedno, či je pandémia alebo nie, naši mocipáni, bez rozdielu strany, lokality či funkcie, sa ku kultúre správajú veľmi macošsky. A k tej amatérskej, až na jednu tradičnú vetvu, zvlášť. Radi sa ukazujú na koncertoch, v divadle, na vernisážach, občas na festivaloch (hlavne pred voľbami), veľmi radi rečia o tom, aká je kultúra dôležitá pre kultiváciu spoločnosti, pre zdravý vývoj detí a mladej generácie a bla, bla bla... Ale akoby nechceli vidieť a vedieť, že to divadlo, muzika, prednes, obraz či fotka sa tu nezjavili vo vzduchoprázdna, že za nimi je kopa práce, rozmyšľania, učenia sa a samozrejme aj investovania peňazí. A je jedno či je to kultúra profi alebo amatérska. V tej našej amatérskej to navyiac ide popri inej práci a veľmi často na úkor rodín. A nejde len o tých, ktorých vidno na javisku, ale aj tých v zákulisí. Preto chcem odkázať (ne)kompetentným, obrazne povedané, že ak chcú papkať klobásky, musia svinku poriadne krmieť.

Je jasné, že je neštandardná doba a že zdravie je na prvom mieste a pre jeho zachovanie sú potrebné aj nepopulárne opatrenia. Ľudia v kultúre sú v drvivej väčšine inteligentní, chápu to, ale treba im pomôcť, pretože mnohých kultúra živí, podporiť ich, dať im nádej a víziu, že bude lepšie. Pretože, keď kultúra zakape, neskoro bude plakať a pýtať sa, prečo spoločnosť zosurovela, prečo sú deti hlúpe a lenivé, prečo nemáme kam ísť za krásou a umením. A páni politici a panie političky - už nebude mať kto hrať na vašich mítingoch, nebudete sa mať s kým fotiť na večierkoch a rautoch, nebudete mať kde predvádzať svoje róby. A to by predsa bola veľká škoda, nie?

Lucia Vetrecinová, Zemlinské osvetové stredisko

Ako sa organizoval pandemický HK/ Nariadenia vlády a Úradu verejného zdravotníctva SR súvisiace s pandémiou, priniesli pre organizátorov HK novú skúsenosť a prinútili preorganizovať a prepracovať celý systém súťaženia. Vzhľadom na skutočnosť, že krajské kolo 66. Hviezdoslavovho Kubína Košického samosprávneho kraja sa neuskutočnilo v kla-

Rozhovor s režisérkou Agátou Brozovou DOBROVÍŤAZÍ Junior, Nižná; J. Broz: zlata@rybka.sk, réžia: Agáta Brozová

Čím zaujala predloha

Text pochádza z dielne nášho dvorného básnika, môjho ocka, Jarka Broza, ktorý sa pri jeho písaní inšpiroval Puškinovou verziou známej rozprávky o zlatej rybke, a spoločne sme ju obohatili o súčasnejšie prvky. Príbeh o rybke, ktorá stratí trepezlivosť s ľudskou chamtivosťou a starčekovi, ktorý sa nechá strhnúť prúdom, považujeme za mimoriadne nadčasový. Hravosť vodných slovných hier a zratov sme sa pokúsili preniesť aj na javisko. Napokon, skôr než sa deti naučia hrať, musia sa naučiť hrať sa, a myslím si, že táto predloha im na to poskytla dostatočný priestor.

Ako korona ovplyvnila prípravu inscenácie

Prvý lockdown prišiel v čase, keď sme inscenáciu už finalizovali, takže prípravy ako takej sa veľmi nedotkol. Nanešťastie sme prišli o pôvodný dátum premiéry a potom sme sa niekoľko mesiacov nevideli. Ako režisérka som mala veľké obavy, či sa inscenácia zachová tak, ako sme ju naskúšali. Bolo pre mňa príjemným prekvapením, že deti si aj po takom dlhom čase bez skúšok všetko pamätali (pomohol im aj videozáznam zo skúšky, ktorý ako na želanie krátko pred prepuknutím korony zhotovila jedna z mamičiek detí) a inscenáciu stačilo oprášiť.

Názor na presun umeleckých aktivít do online priestoru

Viem, že vzhľadom na situáciu je to nevyhnutnosť a že verejné zdravie je nadradené umeleckým zážitkom, no nemôžem sa zbaviť pocitu ľútosť. Záznam nenahradí kontakt herca s divákom a obrazovka nedokáže preniesť pocit. Kubín je pre mňa jedným z najdôležitejších kultúrnych podujatí roka, hlavne pre jeho výnimočnú atmosféru, blízkosť s inými umelcami, možnosť nasávať inšpiráciu, a to nielen pre mňa, ale aj pre súbor, ktorý takto príde o možnosť spoznať sa s mladými divadelníkmi z celého Slovenska, vidieť veľké množstvo predstavení pokope. Nielen vystúpenia a diskusie s porotou, ale aj posedenia na námestí, príjemné rozhovory pomedzi vystúpenia, nápadité prepájanie recitátorov v jednotlivých pásmach, dokonca aj omylom začuté debaty na toaletách – to všetko je tiež Hviezdoslavov Kubín.

(dj)

Hodnotenie zlata@rybka.sk

Detský divadelný súbor Dobrovíťazi junior z Nižnej stiahol aj tento rok po overenom oravskom autorovi, Jarkovi Brozovi, ktorý keby tvoril v čase, keď bol viazaný verš viac v kurze, bol by dnes určite na popredných stranách čítaniek a školských učebníc.

Jeho spracovanie a transpozícia známej rozprávky o zlatej rybke do súčasných reálií srší nápadmi, výbornými rýmami, metonymiami a je radosť túto predlohu čítať. Namiesto riečnej siete na ryby hovoríme o internetovej sieti a paralelu témy známej rozprávky v kontexte súčasného online vyučovania v čase pandémie môžeme vnímať ako vizionársku a nanajvýš aktuálnu.

Pod réžiu sa podpísala dcéra autora, Agáta Brozová, ktorá však do predlohy vniesla svoju režijnú transpozíciu, ktorou text rozbíja na segmenty, a následne s nimi pracuje ako so samostatnými etudami. Textová predloha tak stráca na zrozumiteľnosti a literárna kvalita, ale i vtipnosť veršov a rýmov sa stávajú nezrozumiteľnými. Je to škoda, lebo princíp práce režisérky je divadelne poučený a rovnako za súborom vidieť dramatickú predprípravu. Menej je niekedy viac, a v prípade javiskového spracovania kvalitnej predlohy to platí dvojnásobne.

Na margo použitých výtvarných prvkov možno poznamenať istú konvenčnosť (starček – čižmy, palica – aj ako fajka a udica, vedro). K tomu však xylofón ako metaforický objekt, vyjadrujúci rybku, síce výtvarne vkusný nápad, ale akoby nemal oporu v textovej predlohe. Mobil je obrazové médium a v tomto type obsahovej transpozície sa mohla rybka pokojne objaviť ako plávajúci objekt v mobile. Ten sa v rukách protagonistov súboru zjaví, ale len v ilustratívnej polohe čítania, pričom práve na takejto predlohe sa dali využiť jeho možnosti par excellence.

V každom prípade aj Detskému divadelnému súboru Dobrovíťazi junior z Nižnej patrí vďaka, že svojim príspevkom obohatili tento špecifický ročník Hviezdoslavovho Kubína.

Peter Janků, porotca

sickej podobe, umožnilo Národné osvetové centrum v Bratislave zrealizovať krajskú súťaž pre IV. a V. kategóriu v KSK v digitálnej podobe. Ako jediný kraj na Slovensku sme krajské kolo HK zorganizovali v digitálnom priestore bez účasti divákov a v jednotlivých okresoch individuálne. Do krajského kola sa zapojili súťažiaci z okresov Košice, Spišská Nová Ves a Michalovce. Zemplínske osvetové stredisko ako organizátor spracovalo nahrávku, ktorú postúpilo porote.

Najväčšie problémy, s ktorými sme sa pri organizovaní HK stretli:

- zmeny a presúvanie termínov,
- neistota z neznámej situácie,
- náročné dodržiavanie GDPR pri organizovaní súťaže v digitálnom priestore,
- ťažká a viacnásobná komunikácia s rodičmi, aj učiteľmi,
- nezapojenie sa všetkých okresov do krajského kola, čo sa odrážalo na kvalite recitátorov pri výbere.

Čo hodnotíme pozitívne je ochota spolupracovať nielen zo strany pedagógov, ale hlavne rodičov. Pre veľký záujem sme v digitálnom priestore zorganizovali nesúťažnú prehliadku aj v kategóriách, ktoré boli centrálné tento rok zrušené.

Výhrady voči kompetentným/ Nejednotné stanovisko zo strany ministerstiev (školsťva a kultúry) ku konaniu jednotlivých kategórií, I.- III. kategória zrušená, IV. – V. kategória zachovaná. V danej situácii by bolo bývalo lepšie súťaž pre tento rok z dôvodu nejistej situácie, slabšej pripravenosti recitátorov, menšieho záujmu zrušiť. Nejasná situácia a nejednotné stanoviská kompetentných na najvyšších miestach (MŠ SR a MK SR) v kultúrnych inštitúciách sa odrážali v spomalení až zastavení bežných a plánovaných kultúrnych aktivít, pričom pričasnej komunikácii by sa nám bolo podarilo, čast' podujatí a aktivít v letných mesiacoch zrealizovať.

Rozhovor s režisérkou Denisou Harinekovou
DRK SVETLÝ TIEŇ ZA ČIAROU, Partizánske; W. Szymborska,
C. Michels, M. Válek: Na hranici sna a skutočnosti,
réžia: Denisa Harineková

Čím zaujala predloha

Všetky baby v súbore sme chtiac-nechtiac boli nútené vnímať, čo sa v spoločnosti deje. Zvyšujúce sa nacionálne a fašistické tendencie... Aký je človek stále nepoučiteľný a zároveň krehký. Človek kráča dobou, a svet s ním hrá hru...

Ako korona ovplyvnila prípravu inscenácie

Hľadačské úsilie v súbore sa začalo ešte na začiatku minulého školského roka, keď tu zrazu... Svet opäť s nami začal hrať hru, tentokrát s korona vírusom. Nemohli sme sa stretávať, pracovať... Svet na chvíľku spomalil, stíchol. Aj v umení.

Názor na presun umeleckých aktivít do online priestoru

Človek je tvor vynaliezavý a tvorivý. Najmä tí jedinci, ktorí nevyhnutne potrebujú umenie k svojmu životu, pretože potrebujú vnímať a cítiť. Potrebujú neustále podnety a proces tvorby. A vďaka nim Hviezdoslav Kubín aspoň v tomto virtuálnom svete stále nezaniká. A my ďakujeme, že smieme.

(dj)

Hodnotenie Na hranici sna a skutočnosti

Inscenácia Na hranici sna a skutočnosti v podaní DRK Svetlý tieň za čiarou z Partizánskeho bola vytvorená na základe koláže poetických textov troch rôznych autorov: Wislawa Szymborska Prvá fotografia, Carmien Michels Začalo sa to a Miroslav Válek Domov sú ruky, na ktorých smieš plakať.

Spoločnou témou poetických literárnych predloh je xenofóbia a inakosť, ktorá je v súčasnej dobe veľmi aktuálna. Dramaturgická tvorba práce s textom má limity, ktoré sa prejavujú práve v samotnom javiskovom tvare. Interpretácia textu je mechanická a chýba zvnútorňenie s danou témou. Minimalizmus v scénografickej zložke je rovnako prezentačný aj keď nápad použiť práve kufor je mnohovýznamový a absolútne sa hodí pre spracovanie tejto témy. V kostýmovej zložke pracuje súbor tiež s náznakovou diferenciáciou – žlté ruky na čiernych tričkách. Režisérka D. Harineková veľmi divadelne spracovala mizanscény, ktorým opakovane chýba zvnútorňenie v pochopení témy. Z tohto dôvodu zostávajú žiaľ len frázami, pričom interpretky majú potenciál divadelnej dispozície. V tejto podobe a napriek pandemickej dobe je inscenácia Na hranici sna a skutočnosti na dobrej technickej úrovni. Verím, že sa súboru podarí opätovne naštartovať a dôležitú tému, ktorú si vybrali, pretlmočiť do zvnútornej javiskovej podoby.

Katka Mišíková Hitzingerová, porotkyňa

Ivana Bednáriková, Turčianske kultúrne stredisko

Ako sa organizoval pandemický HK/ Do tímu som nastúpila tento rok a rovno som začala pripravovať regionálnu súťaž. Po prvom dni bola pozastavená, najneprijemnejšia bola neistota, ako sa to bude celé vyvíjať a čo nás ako organizátorov čaká. Tohtoročná situácia sa stala nechtiac „dramaturgickou“ nielen nastávajúcich súťaží, ale aj celého (nielen pracovného) roka. V Martine napríklad nebolo do posledných dní jasné, či sa budú môcť zúčastniť divadlá poézie. Niektoré stredné školy sa poodhlasovali zo súťaže a viacerí pedagógovia odriekli porotcovanie. Prekérne bolo aj hľadanie termínov pre regionálne kolá a správnych/alternatívnych priestorov. Napriek tomu, že sme mali nízky počet súťažiacich, istým spôsobom celková organizácia nebola úplne jednoduchá. Podmienky sa stále menili. Hoci, že účastníkov Vajanského Martina 2020 bolo oproti predchádzajúcim rokom málo, mali sme zastúpené rôzne vekové kategórie (najstaršia súťažiaca oslávila tento rok 86. narodeniny!) a ocenili sme prístup súťažiacich, ich nadšenie a vzťah ku kráse hovoreného slova. Vďaka tomu sme si počas krajského kola Vajanského Martina 2020 užili príjemnú atmosféru, navyše v reprezentatívnych priestoroch Literárneho múzea SNK v Martine. Ešte silnejšie tak vnímame dlhodobý prínos a zmysluplnosť celej súťaže.

Odkaz kompetentným/ Myslím, že všetkým chýbali jednoznačné informácie, ako sa bude postupovať, aké sú možnosti, čo sa predpokladá. Vo všeobecných súvislostiach ma mrzí, že kultúra je vnímaná ako „okrajová sféra“, ako istý bonus, a nie neoddeliteľná súčasť našich životov so všetkým, čo to obnáša. Zabúda sa pritom na veci, ktoré nám naopak, kultúra do šedi všedných dní prirodzene prináša.

Rozhovor s režisérkou Stanislavou Laurincovou
DDS EŇOŇUŇO, Kokava nad Rimavicou; P. O. Hviezdoslav:
Zuzanka Hraškovie, réžia: Stanislava Laurincová

Čím zaujala predloha

Hru Zuzanka Hraškovie sme si vybrali hlavne pre jej aktuálnosť. Téma šikany a nepochopenia detí sa vyskytuje aj dnes. Baladu sme si postupne rozobrali a snažili sme sa vcítiť do pocitov Zuzanky, ktorá prežíva svoj vnútorný boj. Chceli sme hlavne ukázať, že myseľ dieťaťa nevníma veci prvoplánovo, preto je dôležité ju vypočuť a pochopiť.

Ako korona ovplyvnila prípravu inscenácie

Toto obdobie bolo veľkou skúškou, nielen v divadle, ale aj v osobných životoch. Museli sme sa popasovať s nízkou účasťou na skúškach a neskôr s úplným prerušením. Keď prišlo letné uvoľnenie, tak sme museli skúšky ťahať do večerných hodín a víkendové stretnutia boli na týždennom poriadku, aj cez prázdniny. Našťastie sa nám podarilo dokončiť našu inscenáciu a to je pre deti veľkým víťazstvom.

Názor na presun umeleckých aktivít do online priestoru

On-line vysielanie nemôže nikdy nahradiť atmosféru alebo zážitok, ktorý by sme mali pri živom vystúpení, ale je to krajné riešenie, ktoré nám ponúka možnosť ukázať našu prácu počas tohto ťažkého obdobia.

(dj)

Hodnotenie Zuzanka Hraškovie

Je veľmi fajn, že sa na Hviezdoslavovom Kubíne objavilo aj javiskové spracovanie predlohy veľikána Hviezdoslava. Námet mnohokrát recitovaný, mnohokrát javiskovo spracovaný. Tvorcovia DDS EŇOŇUŇO z Kokavy nad Rimavicou však pristúpili k predlohe tvorivo. Poéziu slov preniesli do poézie obrazov. Čo sa dalo – tému i obsah – vyjadřili pomocou obrazu, tieňohry, scénickej metafory. Známý príbeh vyabstrahovali na minimum slov. Ukázalo sa, že nevy povedané má niekedy väčšiu výpovednú hodnotu, ako vypovedané. Odrazu starobylý príbeh presakuje do dneška. To je cieľom divadla. Rozobrať staré hodinky na súčiastky a poskladať ich tak, aby ukazovali čas pre dnešok.

Nelahká téma, ako sa dieťa vysporadúva s odlúčením rodičov. Prirodzeným, či neprirodzeným. Téma prijatia/neprijatia nového partnera. A tiež obraz toho, ako sa postupne špiníme. Krok za krokom. Nenápadne. Až sme napokon celí od blata. Ako nás to nenápadne láme. Treba byť ostrážitý. Lebo blato zla nás môže pohltiť natolko, až sa utopíme...

Scénické spracovanie tieňohry funguje čisto. (Veľmi pekne obrazovo je znázornená smrť matky – odchodom k „zdroju svetla“. Zároveň funguje ako duch, transcendentno.) Pri nástupe „živých“ účinkujúcich však nastáva kontrast. Tu je treba ešte zapracovať. Precíznejšie pracovať so slovom a jeho významom, technickou stránkou prejavu, artikuláciou. Tiež je potrebné popracovať na gradácii celej inscenácie, dynamike a kontrastoch. Súbor má ambíciu rásť. Držíme mu palce!

Peter Weinciller, porotca

*Slnce,
životodarca!
Pečieš,
uváraš,
až umdlieva
a zmiera život náš,
klokotom vriacim
zalievaný vzduchu.*

*Pavol Országh Hviezdoslav:
Slnce*

Jediné čo po nás ostáva je umenie a kultúra, preto je dôležité nezabudnúť ju rozvíjať v každej situácii. Nikdy to pre umenie nebolo jednoduché a výnimkou nie je ani dnešná situácia. Preto je dôležité nezabudnúť na tvorivosť, nenechať sa vtiahnuť do apatie a bezmocnosti, ale naopak, využiť svoje umelecké Ja a tvoriť aj počas pandémie.

Stanislava Laurincová

Kultúrne aktivity musia pokračovať, aby sa nepretrhla kontinuita. Aby si ľudia neodvykli od kultúrnych podujatí. Celkovo prevláda papučová kultúra, ľudia sedia pred telkami a veľmi rýchlo si privyknu, že im to bude suplovať celú kultúru, ak nebudú pokračovať naozaj kultúrne podujatia. Televízna kultúra sa zameriava vždy na to, čo chce väčšina, podlieha vkusu jednoduchého diváka. Ak bolo obdobie telenoviel, tak sa na nás sypali zo všetkých staníc telenovely. Ak máme obdobie reality show, tak sa na nás z telky valia Vyvolení alebo Farma. Keďže väčšina neinklinuje ku koncertom, divadelným predstaveniam, baletom, pantomíme alebo prednesu, tak sa tieto logicky v televízii objavia minimálne alebo vôbec. Kultúra rozvíja estetický vkus, fantáziu, logické myslenie, núti ťa nielen slepo prijímať veci, ale aj spolu s tvorcami riešiť problémy, ktoré umelecké dielo nastolilo a klásť si otázky. Platí, že ak nepoužívaš svaly, tak ochabnú? V takom prípade čo všetko nám môže ochabnúť, ak prestaneme vnímať umenie, nebudeme sa nad ním a otázkami, ktoré nastoluje zamýšľať? A to zároveň ovplyvňuje aj naše fungovanie v realite a v konečnom dôsledku aj systém.

Renáta Jurčová

„Odložím lýru.“

**Dosť už bolo
jej žalôb s lichou náukou.
Len búril pokoj naokolo
som mátožením
zlozvukov;
a či som nepohnul
ním ani,
na jedno u nás uspáva
stesk a či jasot
odspievaný?
Tak u konca som,
na rozhraní...
Ó, duše mojej únava!**

**Kedysi zneli
z nej i zvuky
do súhry svorné,
veselé,
bo i tie prsty hravej ruky
patrili k pästi z ocele;
a horlením
to v mysli vrelo;
ňou tučný otváral
sa brost.**